

לקראת שבועת מלכתא

"וכי משום שהמשוגעים בממשלה החליטו להזיז את השעון, עלי לשמוע להם?"

השעה ש(לא) נוספה אצל מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי שליט"א

"וְזָמַן וְחָרַף יוֹם וְלַיְלָה לֹא יִשְׁבְּתוּ" (בראשית ח', כ"ב)

פעם אחת, קרה שרבינו דיבר בשבח החלפת השעון. היה זה בתקופה שלפני כעשור וחצי שנים, שאז קיבל רבינו בקביעות קהל כל ערב בין השעות 9-10, וכשהחליפו את השעון לשעון קיץ, אצל רוב העולם זה היה כבר מאוחר מאוד, כי אצל העולם השעון אז קדימה וב11 בלילה קשה לבוא, ובפרט מחוץ לעיר באותם שנים. או אז התבטא רבינו -הנה רווח אחד יש מהשעון שמזיזים, שעל ידי זה פחות אנשים באים ואני יכול ללמוד עוד חצי שעה... (דברי שי"ח)

מידי חורף משנים בארץ ישראל את שעון הקיץ, ומזיזים שעה אחורה לשעון חורף, כך שזמן השקיעה מוקדם יותר (בערך בשעה 5) והלילה ארוך מאוד. הסיבה לשינוי זה, הוא על פי חוק המדינה בהתאם לחישובים שונים של כלכלה ועוד סיבות שונות. כמה וכמה שאלו אותי, הלא סדר יומנו של רבינו מחושב הוא מאוד בכל רגע ורגע, ואם כן, מה הוא עושה בשעה 'המיותרת'... אכן הקושיא אינה במקומה, מעולם לא הזיז רבינו את השעון בביתו, וגם לא הזיזו בבית מדרשו 'לדרמן' את השעון. שם, תפילת מנחה כל השנה בשעה שתים עשרה וחצי, ובשעה שתים לפנות בוקר הוא כבר קם. השעון לא משתנה וגם סדר היום לא. אצל הסובבים הכל משתנה בגלל השעה, וזמן מנחה בקיץ הוא בשעה אחד ושלושים... פעם שאלו את רבינו על מנהגו זה, וענה בקיצור 'וכי משום שהמשוגעים בממשלה החליטו להזיז את השעון עלי לשמוע להם'...? אלא, שנוהג זה לא פעם גרם לבלבולים משונים. קרה, ורבינו קבע חברותא עם פלוני לפי השעון 'הרגיל' והלה הבין שהכוונה לפי שעון העולם, ואיחר בשעה... וכן כשקבעו עם רבינו לבוא לשמש כסנדק בברית בשעה פלונית, הוא סבר שהכוונה כפי השעון שלו שהוא הנורמלי כי אין משנים אותו... והיה צריך כל פעם להבהיר בדיוק לפי איזה שעון מתכוונים.

קבל את גיליון 'לקראת שבת' ישירות למייל שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il

אל הרבי הגדול שלנו, הרבי האהוב ר' שמואל רוזובסקי זצוק"ל, בא יהודי, ואמר שהוא רוצה לשאול אותו פרטים על בחור אחד. 19 שאלות הוא שאל אותנו, עד שהתברר לו שהוא מתמיד ושהוא שקדן וכו' וכו'. ואז אמר לו ר' שמואל: "עד עכשיו שאלת אותי, עכשיו אני רוצה לשאול אותך!"...

הגאון רבי משה מרדכי שולזינגר זצוק"ל, על 'כל ימי גדלתי בין החכמים'

"תמים הָיָה בְּדַרְתִּי" (בראשית ו', ט')

אחד מהספרים שכתב הרה"ח ר' אהרן סורסקי הוא הספר 'שלוחא דרחמנא' על ר' שרגא פייבל מנדלוביץ זכר צדיק לברכה. ר' שרגא פייבל מנדלוביץ, הלא הוא אבי כל בני התורה ותופשי התורה באמריקה, כמו שכתב עליו מרן ה'אגרות משה' רבי משה פיינשטיין זצוק"ל: "אבי כל בני התורה". הספר 'שלוחא דרחמנא', הוא ספר כביר ביותר, כולו ממש מכריכה לכריכה, ושם הוא מביא מה שמספר אחד התלמידים.

אתם צריכים להבין שכאשר הוא בא לאמריקה, היא היתה מדבר שממה רוחני. היו שם אמנם למעלה ממיליון יהודים אבל הכל היה שם מדבר שממה רוחני, באופן כזה שאי אפשר לתאר בכלל. ועם ה'תורה ודעת' שהקים שם - הוא עשה דברים גדולים. הוא היה מלמד את התלמידים האמריקאים, עם כל המשתמע מהמושג 'אמריקאים' בתקופה ההיא, ועשה אתם מה שעשה. מספר שם אחד התלמידים, שהיום מפורסם, שהוא היה מלמד אותם הכל. הכל הוא היה מלמד אותם! הוא למד אתם תנ"ך, פרקי אבות וכו' וכו' ופעם באחד השיעורים בפרקי אבות, הוא למד איתם בסוף פרק ראשון במשנה י"ז, וכתוב שם במשנה: "רבן שמעון בן גמליאל אומר כל ימי גדלתי בין החכמים".

מה זה 'גדלתי כל ימי בין החכמים'? - שהוא למד היזק ראייה, הוא למד שור, בור, הוא למד את השיטות של ה'קצות' וה'נתיבות', ר' שמעון ור' אלחנן?, כל השיטות הוא למד. הוא למד סדר 'נשים', 'נזיקין' הוא למד 'קדשים' ו'טהרות'. הכל. כל ימי גדלתי ולמדתי בין החכמים.

נו כל ימי גדלתי ולמדתי בין החכמים, נו ומה יצא לו מזה: 'לא מצאתי לגוף טוב משתיקה'...

והרי זה נושא מוסרי, זה נושא של הנהגות, זה נושא של מידות, מה זה קשור עם 'גדלתי בין החכמים'?? ובאמת זו היא הרגשה נפלאה של בן אדם חושב. 'גדלתי בין החכמים' - זה מזכיר מה שר' שמואל רוזובסקי אמר לאבא אחד שהיה אצלו:

לפני שנים, באו מאיזו ישיבה שאדבר אצלם. אמרתי להם "מה אני אדבר?" אמרו: "תדבר מה שאתה מדבר". אז ספרתי להם את הסיפור הזה עם ר' שמואל.

את הסיפור הזה מר' שמואל, סיפר לי מי שישב אצל ר' שמואל

בשעת מעשה.
ר' שמואל, הרבי הגדול שלנו, הרבי האהוב ר' שמואל. ר' שמואל רוזובסקי זכר צדיק וקדוש לברכה, אשר לא הניח אחריו כמותו... מה היה הסיפור: בא אליו יהודי מירושלים, ואומר שהוא רוצה לשאול אותו פרטים על בחור אחד.

בבקשה ידידי!

אז הוא אומר שמציעים עבור בתו בחור בשם פלוני, והוא בא כעת להתעניין אצל הראש ישיבה.

19 שאלות הוא שאל אותנו, עד שהתברר לו שהוא מתמיד ושקדן וכו' וכו' כך סיפר לי ההוא שנכח שם. תשע עשרה שאלות הוא שאל. לא משנה מה בדיוק היו השאלות...

ואחר שהראש ישיבה ר' שמואל ענה לו עליהן, ההוא גמר את שלו מצדו, הראיון נגמר.

אז אומר לו ר' שמואל: "ידידי! עד עכשיו שאלת אותי, עכשיו אני רוצה לשאול אותך!"

"מסתמא אתה בא לשאול על הבחור בשביל שידוך לבתך, תגיד באמת: כל הפרטים האלה מאד חשוב לבתך לדעת, בסדר..."

"אבל אני חושב שיש עוד דברים שהיא רוצה לדעת, ולמה אתה לא שואל על הדברים האלה?"

אומר לו האבא: "למשל מה?"
אומר לו ר' שמואל: "אתה לא שואל איך הוא מתנהג בחדר עם

"פשוט זה מה שאתה צריך לשאול! כי הרי הוא לא גר בחדר סגור לבד, הוא הרי גר עם חברים, שלושה ארבעה חברים בחדר, ואם כן איך הוא מתנהג בחדר? איך הוא נוהג שם בחדר עם המיטות? הוא מסדר פעם את המיטה? הוא מצחצח פעם שיניים?"

"כשהוא מגיע מאוחר בערב, אחרי שהוא עמד למטה ודיבר שעתים דיבורים בטלים, והוא מגיע לישון מאוחר ממש, מנדד שינה מעיניו, וכשהוא מגיע מאוחר באחת - אחת וחצי, הוא מגיע לחדר, האם הוא חולץ את הנעליים בחוץ, לוקח אותן ביד ונכנס לחדר על קצות אצבעותיו, או שהוא הולך כמו הקוזקים וכמו המשטרה, ומעיר את כל האגף וכו'? ואיך הוא מתנהג בחדר אוכל? הוא תמיד הראשון? הוא תמיד ראשון ולוקח תמיד מהצלחת המרכזית את המנה היפה בראש, כי הוא מרגיש את עצמו כהן, או שהוא משאיר את המנה היפה למישהו אחר?"

"תגידי, הוא פעם נגש לטבח או למבשל ואומר לו 'ישר כחך! תודה רבה, האוכל היה טעים!?!'"

"ואיך הוא נוהג? זה הרי שיעור של ר' שמואל רוזובסקי!"

"איך הוא נוהג בעוד ענין: יש על השולחן קנקן מרכזי של שתיה, שותים ושותים ונגמר, ואיך הוא נוהג בזה, האם כשכלי השתיה מתרוקן - הוא קופץ, לוקח את הכלי הריק, הולך למטבח וממלא אותו שוב, או שהוא יושב בנחת, בסבלנות, ומחכה שיביאו והוא ימלא הראשון את הכוס?"

"כן ככה זה! איך הוא מתנהג... זה מה שמאד מעניין! איך הוא מתנהג ואיך הוא מגיב על כל דבר - הוא פעם 'שובר', הוא עושה לעצמו פעם שבירת הרצון, או שכל דבר שלא מוצא חן בעיניו הוא מיד... 'אתה הרי רוצה שלבתך יהיה טוב אצלו!', כך אומר לו ר' שמואל, כמו שהוא היה מדגיש בספרות - כך הוא הסביר והדגיש לאבא הזה... 'שיהיה לה טוב אצלו, שהוא יהיה לה מאד טוב!'"

וכאילו שכל מה שהוא יעשה לה לא מפריע לה בכלל, מכיוון שהוא הרי יודע את החילוקים בהיזק ראייה, הוא יודע את החילוקים בין ה'אבן האזל' לר' שמעון שקאפ, זה מאד חשוב לה, עד כדי כך שלא חשוב בכלל איך הוא יתנהג איתה...

מה נהיה עם השידוך, אם נהיה או לא נהיה - אינני יודע. יתכן שהוא נהיה, והם גוררים את החיים גוררים את החיים...

על כל פנים, ר' שרגא פייבל לומד איתם פרקי אבות, והוא שואל אותם מה זה 'כל ימי גדלתי בין החכמים ולא מצאתי לגוף טוב משתיקה?'

איך מבינים את פשטות המשנה בין הרישא של המשנה לסיפא? הרישא הרי מדבר על הלימוד שלמד אצלם, וההמשך בסיפא של המשנה, מדבר מעניין של הנהגות ומדות טובות? "אלא זה בא ללמדנו", כך הוא אומר, "שבמשנה הזו כתוב יסוד גדול, שהחכמים, התנאים והאמוראים, כל ה'רביים' הגדולים האלה שלמדו תורה עם התלמידים שלהם, יחד עם לימוד התורה - התלמידים למדו מהם גם ארחות חיים!!"

"הם למדו גם איך להתנהג!", כך הוא הסביר וכך הוא המשיך ודיבר

איתם באריכות, שכשלומדים אצל הרבי צריכים ללמוד גם איך להתנהג! ופיתח את הרעיון הזה כיד ה' הטובה עליו.

ואז קם בחר אחד, כך מספר התלמיד החשוב ההוא, בו בזמן שהבחורים היו יושבים מרותקים ושומעים את הדרשה של ר' שרגא פייבל מנדלוביץ, קם בחר אחד ושאל את ר' שרגא פייבל:

"רבי! האם פה אצלנו בישיבה ב'תורה ודעת', יש ר"מ שאפשר ללמוד ממנו גם הנהגות חיים?". כמובן שנהיה שקט, כך הוא מתאר, דממת מוות נהיתה שם. זו הרי שאלה חוצפניות. אתה מבין איזו תדהמה זו, כשהוא שואל כך את ר' שרגא פייבל מנדלוביץ, הראש של הישיבה שם ב'תורה ודעת'...

האם אצלנו פה בישיבה, יש ר"מ שאפשר ללמוד ממנו לא רק פלפולא דאורייתא, אלא אפשר ללמוד ממנו גם ש'לא מצאתי לגוף טוב משתיקה' - גם הנהגות חיים אפשר ללמוד ממנו? האם יש כזה ר"מ בישיבה? נהייתה דממה. כמה דקות היתה דממה. (אגב גם זה צריך ללמוד מהסיפור הזה, שלא חייבים לענות מיד על המקום, צריכים לחשוב. זה דבר ראשון. ושנית - לא לענות 'אני צודק', 'ותבט עיני בשורי בקמים עלי מרעים תשמענה אזני' - כך אומר דוד המלך, מה זה 'בקמים עלי מרעים תשמענה אזני' -? אומרים המפרשים 'בקמים עלי מרעים' - אלו הם המתנגדים של בן אדם, כשהם, המתנגדים קמים עלי, המרעים האלה, אז 'תשמענה אזני', אני שומע מה שהם אומרים, ואומר לעצמי אולי יש דברים נכונים בטענות שלהם? אולי אני צריך להשתפר?).

על כל פנים אחרי כמה דקות של דממה אמר ר' שרגא פייבל כך: "כולנו מבינים כמובן שזו חוצפה גדולה, השאלה הזאת היתה חוצפה ואנחנו מוחים על החוצפה, כדי שידעו שצריך לדעת לדבר, צריך לדעת איך לדבר בלי להתחצף. אבל השאלה היא שאלה נכונה, הוא שואל שאלה נכונה ומגיעה לו תשובה על השאלה הזו, ולכן אני רוצה להגידי: כדי להשיב על השאלה הזו - צריכים להכיר את הראש ישיבה עשרים וארבע שעות ביממה. אמנם אני רואה אותו אומר שיעור בישיבה, ועוד שעה שעתיים שלש שעות ביום, אבל אינני יודע איך הוא מתנהג בשאר שעות היום. גם אם אני רואה שהוא מחייך לסובבים אותו בישיבה - אני לא יודע איך הוא מתנהג בבית, איך הוא מתייחס לאשתו, איך הוא מתייחס לילדים, אינני יודע אם הוא אדם קשה או אדם רך, ואפילו אם הוא מחייך - אינני יודע אם הוא מחייך באמת או שזה רק מן השפה ולחוץ וכו'. כל זמן שאני לא מכיר אותו עשרים וארבע שעות ביממה - אני לא יכול להגידי תשובה על השאלה הזו!". כך הוא אמר להם שם.

אחר כך המשיך ואמר: "אחד אני יודע. את אחד מהרמ"ם פה אני מכיר, הר"מ הזה, שלא מזמן הוא נכנס פעם ראשונה לישיבה, ואמר את שיעורו הראשון, אותו אני מכיר עוד מלפני שנים, עשרים וארבע שעות, הלא הוא ר' יעקב קמינצקי. אותו אני מכיר! אותו אני מכיר עשרים וארבע שעות ביממה, ועליו אני יכול להגידי 'כזה ראה וקדש'!"

(מתוך ב'עקבי הצאן' תימלול שיחה שנאמרה בתשס"ט)

מנהל המחלקה, פרופסור ידוע שם, ביקש להצטלם עם מרן הגרא"מ שך זיע"א, למזכרת. רבינו נענה לבקשתו של אותו פרופסור אולם ביקש כי בטרם יצטלמו, ישיב הפרופסור על שאלה אחת ... 'מתי לאחרונה קנית מכונית חדשה?'

ומדוע מרן הגרא"מ שך זיע"א סירב להפנות מבט אל 'מגדל שלום'. פרק באמונה

ישנו פלא גדול יותר - הלא הוא התורה הקדושה, ואת זאת אסור לנו לשכוח אפילו לרגע!

"וַיֹּאמְרוּ הָבָה נִבְנֶה לָנוּ עֵייר וּמִגְדָּל וְרֵאשׁוּ בַשָּׁמַיִם" (בראשית י"א, ד')

לפני שנים רבות, נזקק רבינו להגיע לתל אביב בכדי לטפל בעניין ציבורי חשוב. בדרכו אל היעד חלף הנהג על פני 'מגדל שלום', בנין גבוה בן למעלה משלושים קומות שנחשב במושגי הימים ההם ל'גורד שחקים'. ככלל, הבניה לגובה הייתה אז נדירה ביותר, ובנין בן למעלה משלושים קומות - היה חריג לחלוטין בנוף. אף שהתחבורה הייתה קשה באותם ימים, רבים נהרו מכל רחבי הארץ לראות את הפלא הארכיטקטורי, עם השלמת בנייתו.

ובכן, כשחלף רכבו של רבינו בסמוך למגדל, ביקש הנהג להפנות את תשומת ליבו לפלא הגדול. ככל שהתקרב הרכב אל המגדל עצמו - הגביר הנהג את מאמציו לזכות בתשומת ליבו של רבינו, אך לשווא. כביכול בעקשנות מכוונת, התעלם רבינו מניסיונותיו של הלה, ונותר שקוע בלימודו. בחלל המכוננית ריחף סימן שאלה גדול... "מדוע נהג כך רבינו? וכי מה היה קורה אילו היה מפנה את מבטו רק כהרף עין בכדי לחזות בפלא הגדול - אחר שהזדמן לסביבה בלאו הכי?" - תהו כל הנוכחים, אולם רבינו לא סיפק הסברים באותו הרגע.

הבריאה - פסגת השלמות

ההתבוננות בנפלאות הבריאה אשר ניכרות על כל צעד ושעל - שימשה בידו של רבינו ככלי בו הוכיח ונלחם את מלחמת חייו, מלחמת האמונה, כנגד המבקשים לערער את יסודותיה. דוגמה לכך - יכולים אנו למצוא מהמעשה הבא:

היה זה כאשר הגיע רבינו ביום מן הימים לבקר את הרב שטערן ז"ל מרחובות, יהודי מוקיר תורה שלקה בליבו, והיה מאושפז בבית החולים. במהלך הביקור, נפגש רבינו עם מנהל המחלקה, פרופסור ידוע שם, אשר ביקש להצטלם עם רבינו למזכרת, באשר המפגש עם גדול הדור המפורסם היה לכבוד גדול עבורו. רבינו, נענה לבקשתו של אותו פרופסור אולם ביקש כי בטרם יצטלמו, ישיב הפרופסור המלומד על שאלה אחת... כמובן, הרופא הסכים בשמחה, ורבינו שאל: "אמור נא לי, מתי לאחרונה קנית מכונית חדשה?..."

על פניו של הפרופסור, ניכר היטב כי השאלה מסיבה לו עונג... "השנה קניתי מכונית חדשה" - הוא השיב על כך בלי להסתיר את גאוותו בכך, ובלי להבין להיכן חותר רבינו. "האם החלפת את מכוניתך משום שהקודמת התקלקלה?" - הקשה רבינו בתמימות מעושה, והפרופסור מיהר להשיב בשלילה "מה פתאום... המכוננית הקודמת היתה בת שנה בלבד כאשר החלפתי אותה! כמעט בכל

המשך בעמוד הבא

הפלא הגדול בבריאה

רק לאחר ששב אל ביתו - פתח רבינו את סגור ליבו ושח לנהג התוהה: "בוודאי סבור אתה, כי סירבתי לחדול מלימודי אפילו לרגע בכדי לחזות בפלא הגדול, ואכן צודק אתה. חז"ל הקדושים הלא לימדונו כי המפסיק ממשנתו ואומר 'מה נאה אילן זה' וכיוצא ב - הרי זה מתחייב בנפשו. למרות זאת, מוכרח אני להודות כי לסירובי להפנות את מבטי, הייתה סיבה נוספת. "אתה רצית להסב את תשומת ליבי לדבר פלא. ציינת כי הכל באים מקרוב ומרחוק בכדי לזון את עיניהם בפלא הלוה. אבל אני, הלא שקוע הייתי בפלא הגדול ביותר של הבריאה, בתורה הקדושה! אין פלא גדול יותר מאשר התורה, ולפיכך לא יכולתי להסב את מבטי ולהתיק את עיני אפילו לרגע אחד מהפלא העצום הזה! סירבתי להביט בפלא מעשה ידי אדם - בה בשעה שלפני ניצב הפלא הגדול ביותר, הפלא של הריבונות של עולם!" - סיים רבינו.

ואנו על פי דרכנו למדנו, כי אמנם ניתן להפיק תועלת מרובה מהתבוננות בנפלאות הבריאה, אמנם ניתן לשאוב מלא חפניים של אמונה מהתבוננות בתבונתו של הבורא יתברך, אולם ככלות הכל,

מרן מביט בתמיהה ובעיניים חודרות: "אבל הוא מקוה שיש בעולם אנשים ישרים"...

לקט מרתק בענייני גזילה ממרן רבי ניסים קרליץ שליט"א

"כִּי-מִלְאָה הָאָרֶץ חָמָס, מִפְּנֵיהֶם" (בראשית ו', י"ג)

ש. מדוע דווקא גזל מקטרג בראש?

ת. חז"ל אומרים "סאה מלאה עוונות מי מקטרג בראש - הגזל", והטעם הוא כי יש כאן מקטרג, כשיש נגזל יש מקטרג, קיים בעולם מישהו שמקפיד עליו, וקטרוגו של הגזלן עולה.

ש. ישנן גזילות קלות שאדם דש בעקבו והן שייכות לגזל הרבים, ואמרו חז"ל שהגזול את הרבים יעשה בהן צרכי רבים - מהם צרכי רבים?

ת. שיתרום לבית הכנסת (ולכאורה עדיף לבית הכנסת שיש בו ציבור גדול של לומדים ומתפללים), ואפשר גם לתרום לעוד מקומות כמו בית חולים.

ש. תלמידים מגיעים לישיבה בתחילת הזמן ותופסים מקום לחברותא או לחבר - האם מותר או שנכלל בחב לאחריני?

ת. כאשר תופס לחברותא - מותר, כי משמעות הדבר שתופס לעצמו, אך אין לתפוס לאחרים.

ש. המוכר דירה לחברו ומספר לו רק את המעלות שלה, ולא מזכיר את החסרונות - האם אפשר לטעון אה"כ מקח טעות?

ת. אם הלוקח לא שאל אודות החסרונות - אינו יכול לטעון מקח טעות.

ש. המבקש לתלות מודעה בלוח מודעות ברחובה של עיר, ואין לו

מקום אלא על מודעה של חברו - האם מותר?

ת. הרי יש להמתין לזמן שרגילים לתלות על המודעות הישנות, כגון שבוע ימים.

ש. ומדוע שלא נאמר כי התולה את המודעה הראשונה לוקח סיכון שאפשר שיכסו את המודעה שלו או יורידוה גם לאחר יום אחד, ואם

כן, אני אהיה זה שקיימתי את הסיכון שהוא לקח מראש...?

ת. מרן מביט בתמיהה ובעיניים חודרות: "אבל הוא מקוה שיש בעולם אנשים ישרים"...

(מתוך נשיח בחוקיק, פרשת נח תשע"ז)

המשך מעמוד קודם

כפרופסור למחלות לב, אילו היית מתבקש להציע שיפור במערכת הלב, מה היית משפר?

חשב הפרופסור רגע או שניים, ולאחר מכן השיב בלי היסוס: "לא הייתי משנה מאומה!!! הלב הוא מכונה מושלמת, ביכולתו לבצע את תפקידו במערכת הגוף בצורה הטובה ביותר, ואין להוסיף או לגרוע ממנו דבר!"

עתה היה זה הרגע להוביל את השיחה אל המקום אליו היתה מיועדת להגיע מלכתחילה... "הרואה אתה?" - פנה רבינו אל הפרופסור

בחיוך, "זה ההבדל בין מעשי הבורא יתברך שמו לבין מעשי בני האדם.. מעשי בני האדם נתונים תמיד לשיפורים ולשינויים, אשר אתה עצמך מעיד כי לא יהיה להם סוף... ולעומתם, מעשיו יתברך, הרי הם היצירה המושלמת, אשר ממנה אין לגרוע ועליה אין להוסיף!"

(מתוך "אורחות החיים")

שנה אני מחליף מכונית, מבלי קשר למצבה המכני!"

"ומדוע אתה עושה זאת?"- התעניין רבינו בסקרנות, והרופא הסביר בנחת, כפי שמסבירים למי שאינו מבין מאומה בכגון-דא: "בכל שנה, יוצא לשוק דגם חדש, ובו שיפורים ושכלולים! לכן, מאחר ואני מעוניין להנות מ'פסגת הקידמה'- אני מחליף את רכבי בכל שנה ורוכש את הרכב המשוכלל ביותר!"

"כפרופסור למחלות לב, אילו היית מתבקש להציע שיפור במערכת הלב, מה היית משפר?"

"מעניין... מעניין..." - מלמל רבינו כביכול לעצמו, ושוב פנה אל הפרופסור בשאלה: "אמור לי מה גבול השכלולים? מתי לדעתך יהיה להם סוף?" הרופא גיחך לעצמו, לנוכח השאלה אותה פירש כבורות מצידו של רבינו... "אין גבול!" הוא הבהיר. "אין גבול, ולעולם לא יהיה גבול! אין סוף לשכלולים ולשיפורים שניתן להוסיף" הסביר. כעת, הרצין רבינו ושאל: "אם בשכלולים עסקינן, אמור נא לי:

"דברתי עם זקני אבי חמי מאמריקה, רבי אליעזר דוד גאנצפריד, וסיפר לי דבר נורא: הוא היה ילד בן 12 באושוויץ, וחקוק על ידו מספר אחד, ועליו פס מחיקה, ושוב כתוב עוד מספר על ידו. ומעשה שהיה כך היה..."

הגה"ח רבי מנשה ישראל רייזמאן שליט"א, על האמונה התמימה

"ויזכר אלקים את נח" (בראשית ח', א')

דברתי עם זקני אבי חמי מאמריקה, רבי אליעזר דוד גאנצפריד, וסיפר לי דבר נורא: הוא היה ילד בן 12 באושוויץ, וחקוק על ידו מספר אחד, ועליו פס מחיקה, ושוב כתוב עוד מספר על ידו. ומעשה שהיה כך היה: כשהגיעו לאושוויץ, עמד שם הרשע מנגלה ימ"ש ואמר 'ימינה' ו'שמאלה'. לא היה שייך להתחכם או לברוח, הוא היה מוודד בגובה והכריע, אם לשמאל - למות על קידוש השם, או לימין ללכת למחנות העבודה. ואותו שלח לצד ימין למחנות העבודה. גם לאחר שהלכו לצד ימין, היה הרשע בא לבקר מדי כמה שבועות, לעשות סלקציה נוספת. ואז באחת מהסלקציות הסתכל עליו אותו הרשע, ושלח אותו לצד שמאל. כולם הבינו היטב מה כוונת ההליכה לצד שמאל, ראו את הענשן מיתמר ועולה...

כששלחו אותו לצד שמאל, עשה הילד חשבון: אם אני הולך למות - שווה לי לקחת סיכון, להתגנב לצד ימין. הכי גרוע - יהרגני, הרי בכל אופן המוצב כך. ואכן ניצל את ההזדמנות כשלא ראו, וקפץ לצד ימין. לאותו הרשע ימ"ש היה עוזר, והעוזר שם לבו לכך, ניגש אליו, תפס אותו והחזירו לאותו רשע וסיפר לו שעבר לצד ימין. בדרכו אל הרשע אמר לעצמו: 'אני עכשיו בידי השי"ת לבדו, אני אתבונן עכשיו שאין עוד מלבדו יתברך, כדברי הנפש החיים, אף אחד לא יכול לעשות לי כלום, רק בידו נפש כל חי!'

כך חשב כשעמד לפני הרשע, שכביכול החיים והמוות בידו. וכך עמד לפני הרשע, והעוזר סיפר לרשע שהוא קפץ ימינה, שוב הסתכל עליו הרשע ואמר לעוזר: "לא לא! הילד הזה שייך לצד ימין..." והיות שכבר נמחק המספר שלו, כי הגרמנים ימ"ש היו מאוד מסודרים, כששלחו אחד לצד שמאל, היו מוחקים את המספר שלו, שהוא כבר גברא קטילא, ולכן המספר הראשון כבר היה בטל, לכן עשו לו מספר חדש, כי אליעזר דוד הראשון נשרף, והשני חי וקיים... "המלחמה לחיות עם 'אין עוד מלבדו', אפילו שכביכול הנשמות שלנו היו בידי אותו רשע, אפילו שראו לעין כל שיש רשע שמחליט ימינה ושמאלה - היה צריך לומר באמונה שלמה 'בידו נפש כל חי'". (ג' דחוה"מ סוכות ע"ו)

'כשבורא כל העולמים אינו רוצה, אינו כך'...

...פעם אחת נכנס יהודי שהיה לבוש בגדים פשוטים אל ה'שר שלום' מבעלזא זי"ע, ושהה אצלו איזה זמן. לאחר שיצא ליווהו הרבי בכבוד

גדול. כשחזר ה'שר שלום' לביתו, שאל אותו בנו מהר": "מה ראה ללוותו בכבוד גדול, הרי הוא נראה כאיש פשוט מאוד?". אמר לו אביו: "יהודי זה יודע כל התורה כולה, ש"ס בבלי, ירושלמי, ספרא, ספרי וכו' וכו', אלא שבעוה"ר הוא מסתובב לקבץ צדקה, ואל תתפלא מכך, שבאמת היה יכול להיות אב"ד קראקא ולמברג, אלא 'כשבורא כל העולמים אינו רוצה, אינו כך'. ואם תשאל עכ"פ מדוע אינו רב באיזו קהילה פשוטה? אלא 'כשבורא כל העולמים אינו רוצה, אינו כך'. ולכל הפחות שיהיה מלמד תינוקות באיזו קהילה, ולא יצטרך לחזר אחר הפתחים, אלא 'כשבורא כל העולמים אינו רוצה, אינו כך'!"...

כך סיפר מהר"י כלשון אביו ה'שר שלום'. והוסיף שבאמת לאביו ה'שר שלום' היתה השפעה על מעמד הרבנות שבכל קהילות ישראל שמסביב בעלזא, כנודע שבזמנם היו הצדיקים ממונים על מעמד הרבנות בכל הקהילות שסביב למדינתם. והוסיף מהר"י שלכאורה מדוע לא נתן אביו ה'שר שלום' איזה מעמד רבנות לאותו ת"ח? אלא 'כשבורא כל העולמים אינו רוצה, אינו כך', היינו כיון שהקב"ה אינו רוצה בכך, אין עולה על דעת אביו הצדיק למנותו לרב קהילה, שיוכל להתפרנס בדרך כבוד. ע"כ תחילת המעשה.

ממשיך אב"ד פישטיאן ומספר, שבעיר פישטיאן היה מקום מרחץ, וכמו שהצדיקים היו באים לרחוץ שם כמרנא החת"ס ועוד גדולי הדור, כך היו גם באים לשם - להבדיל - אנשים פשוטים מגושמים, פנסינורים. "באותו יום ששמעתי את המעשה בשם ה'שר שלום', ראיתי פנסינור אחד יושב על ספסל ומתאנח, שאלתי אותו 'איך הולכים החיים?', ענה לי באנחה 'לא טוב!'. שאלתי 'מדוע?', והחל לגולל את סיפור חייו, שהוא עבד ארבעים וחמש שנה אצל בעל

המשך בעמוד הבא

עודני מהרהר בלבי, והנני שומע מפי האורח: "באתי לסגור את העסקה של חמש המליון שבקשת"...

הגה"צ רבי שלום שבדרון זצוק"ל על הכעס וחמדת הממון

"מכל הבהמה הטהורה" (בראשית ז', ב')

הבה ונראה עד כמה גדולה השפעת תאות הממון על האדם: בקרתי אצל עשיר אחד. הגביר, שהיה ידידי, לא התבייש מפני, והתנהג כהרגלו בביתו גם בעודי שוהה בביתו. באותו יום ארע שאחד מבני ביתו סרח לאדונו... ותעל חמתו באפו, ומכיון שכאמור לא היה מתאפק בפני, ראיתי את להבת הכעס במלוא עוזה: פניו אדמו, אגרופיו נקמצו, והנה לפתע נפרש לפני פלא של ממש.

יהודי כלשהו נוקש על הדלת. אותו גביר מתקרב ומציץ מבעד לחור וכשרואה במי המדובר, נושם נשימה עמוקה, פותח בזריזות את הדלת, ובין רגע ארשת פניו התהפכה מן הקצה אל הקצה - "שלום עליכם ר' יענקל!"... הושיט את ידו - בארשת פנים חביבה ובמין נעימות שלא תתואר...

סערת הכעס שככה, נעלמה כלא היתה. ואני עומד ותמה, היתכן? האם הגביר פשוט עומד לפני, או שמא אחד מל"ו צדיקים השולט עד כדי כך ביצריו, עבור הקבלת פני יהודי כלשהו. לא ראיתי מחזה כזה מימי!

עודני מהרהר בלבי, ואזני שומעות את הדו שיח הבא, מפי האורח: "באתי לסגור את העסקה של חמש המליון שבקשת"...

מיד נזכרתי בסיפור הנפלא על רבי יהונתן איבשיץ זצ"ל, באותו ויכוח האם טבעם של בעלי החיים ניתן לשנוי: המלך עשה סעודה,

והחתול היה המלצר, המגש פרוש על ידיו וכו' וכו', עד שקפץ העכבר לעיני החתול, או אז השליך החתול את הכל מידי, לכד את העכבר, והצטנף בפינה לאכילת הטרף...

ומדוע נזכרתי בסיפור זה?

מפני מה שאני ראיתי, הוא היפוכו של הסיפור עם ר' יהונתן. כי בעוד שעל חתול מאולף הרואה עכבר ושב להתנהג כחתול שמענו, אך לראות כסף ולשוב להתנהג כבן אדם - זהו חזיון נפלא וחידוש מחודש, הפלא ופלא!

באותו מעמד למדתי לקח נפלא, עד כמה הכסף מסמא את עיני האדם ומהתל בו, וזכה העשיר שהנחיל לנו התבוננות נפלאה! (מתוך 'דורש טוב' - הגדה של פסח)

המשך מעמוד קודם

האמת, נתן השי"ת בלבי תשובה פשוטה לכך, כי הצדיק יודע מיום עמדו על דעתו שכל מה שהקב"ה אינו רוצה - אין עושים, ועם זה הוא חי כשהיה ילד, וכשהניח התפילין, ובכל עת ניסיון - ידע תמיד שכל תנועה עושים רק כפי מה שהקב"ה רוצה. משא"כ אותו מגושם - הרי כל ימי חייו לא ידע השגה זאת, והרי הלך לעשות מלאכה בשבת, כי היה נדמה לו שגם כשהקב"ה אינו רוצה, יכולים ח"ו להתפרנס באיסור, רק עכשיו בסוף ימיו הוא 'נזכר' להיכנע ולומר 'כשבורא כל העולמים אינו רוצה, אינו כן'. תודה רבה. הרי הצדיק מבעלזא ידע כבר מתחילת ימיו בכל מחשבה דיבור ומעשה, הכל רק כמו שהקב"ה רוצה בלבד!"

הוא אשר דברנו, שיש חילוק גדול איך מקבלים את ההכרה האמיתית באמונתו יתברך.

(ערב סוכות ע"ז)

[מתוך 'ממשקה ישראל' חג הסוכות תשע"ט]

בית אחד, והרוויח הרבה מעות, אלא שמאה וחמישים אלף כתרם הוצרך לתת נדוניה לבתו, והשאר הון רב נתן לחתנו לסחור בהם, וחתנו הפסיד כל המעות, והיום נשארו לו דמי הפנסיה רק שש מאות כתרם לחודש, שעל ידם אי אפשר לא לחיות ולא למות. שאלתי אותו: 'הרי עבדת כל כך הרבה שנים, איך לא השארת לעצמך לעת זקנה סכום יותר מוכובד?' השיב הזקן בהכנעה: 'כשבורא כל העולמים אינו רוצה, אינו כן!'.

"נדהמתי לשמוע אותה לשון של הרה"ק מבעלזא מפי פנסינר מגושם, שחילל שבת בפרהסיה ואכל נבלות וטרפות כל ימיו, והצטערתי מאוד: היתכן שבהשגחה פרטית שמעתי ביום אחד את אותה הלשון משני אנשים כל כך מובדלים זה מזה? היתכן שאיש מגושם כזה ישיג אותה השגה של הרה"ק מבעלזא, ומשניהם אשמע ביום אחד 'כשבורא כל העולמים אינו רוצה, אינו כן'?"

"לאחר שהבהילוני שרעפי, והתחננתי לפני השי"ת שיאיר עיני באור

המארה קפץ כאילו הכישו נחש, איבד את העשתונות, והחל להטיח דברים קשים כנגד אבא. לא עזרו שום הצטדקויות ובקשת סליחה; אבא נאלץ לעזוב את הבית בבושת פנים, התחנן שרק יורשה לו לברך ברכת המזון

הגאון רבי ישראל גרוסמן זצ"ל על מסירות נפשו של אביו שלא להפר קבלות שקיבל על עצמו

"לָכֶם יְהִי לְאִבְלָה..." (בראשית ט', ג')

אבא זצ"ל יצא לארצות הברית בשנת תרע"ח בשליחות חכמי ורבני ירושלים, בכדי לעורר את אחינו בני חוץ לארץ להושיט יד ועזרה למוסדות התורה והחסד בירושלים. בהגיעו לאמריקה נוכח לראות שמצב הכשרות לוקה בחסר [בימים ההם עדיין לא היתה מערכת כשרות מאורגנת כראות]. ביודעו שיצטרך לנדוד ממקום למקום ברחבי ארצות הברית, ולא בכל מקום יוכל להשיג מאכלים כשרים למהדרין מן המהדרין, עמד וקיבל עליו קבלה חזקה ואיתנה: לא לטעום על אדמת ארצות הברית לא מאכלי בשר ולא מאכלי חלב! וכך במשך השנים הארוכות שבהם התגורר בארצות הברית, לא נכנס לפיו שום מאכל בשרי, ואף טיפת חלב לא טעם כל השנים הללו. לצורך קיומו הסתפק בשמן זית שהביא עמו מארץ ישראל.

זה מן הנימוס כי בעל הבית יתענג בתענוגים בברבורים ותרנגולים מפוטמים והאורח יתבונן מן הצד... אבי ניסה לשכנעו שלא ישם לב אליו והוא מוותר על כבודו, אך לא שיכנעו במאומה.

בליל שבת כשעמד בתפילה אחז אותו בולמוס רח"ל, והיה על סף התעלפות. הוא התאמץ בכל כוחו ואחז בכסאו שלא ליפול, לאחר שחזר לבית הרב עשה קידוש ונטל ידיים לסעודה, והנה נכנסה הרבנית והניחה על השולחן מגש ענק, ועליו דג מבושל בשמנת ערוך בטוב טעם...

אוי ריבונו של עולם! מה עושים? לאיזה מצב קשה נקלע, אוי איזה נסיון קשה הגיע אליו.

במשך כל השנים עמד במבחן ולא נגע בשום מאכל בשרי, או חלבי, והנה כאן מה יעשה, אם יאמר מילה אחת בקשר לאכילת הדג... אזי ברור לו כשמש מה יהיו התוצאות... ולא ידך גיסא, אולי בכל זאת יותר הפעם, באופן חד פעמי על הקבלה. המחשבות התרוצצו לכאן ולשם, אך תוך דקות ספורות אבי הגיע לידי החלטה ברורה וחזקה, ואמר לעצמו: "אם מקבלים הנהגה וקבלה - צריכים לדאוג לקיים זאת בכל מקום ובכל מצב", למרות שידע היטב מה עתיד להתרחש בעקבות דבריו.

אבא קם מכסאו וביקש את רשות הדיבור, וכך אמר: "ברצוני לבקש מחילה וסליחה מהרב והרבנית. אולי תרגישו נפגעים בכבודכם, אבל מה אעשה ואינני יכול לחרוג מהרגלי והקבלה שקיבלתי, לא לאכול מאכלי בשר, וגם - לא לאכול מאכלי חלב..."

לחם וחלות היתה אופה עבורו אחותו החשובה מרת חיה ע"ה. הרבה נסיונות עברו עליו בעומדו על דעתו לא לחרוג מגדרו ולא להפר את הקבלה שקיבל על עצמו. לפעמים פגע הדבר בכבודו האישי, ולפעמים במטרת בואו...

פעם אחת הוזמן לשבות בקהילה חשובה בלוס אנג'לס. בימים ההם טרם היו מטוסים לנסיעות פנים בתוך ארצות הברית, כך שנסיעה מניו יורק עד ללוס אנג'לס ברכבת ארכה קרוב ליומיים. ביום רביעי אחה"צ עלה אבי על הרכבת הנוסעת לכיוון לוס אנג'לס, ובאמצע הנסיעה נזכר ששכח לקחת עמו את הלחם והחלות שאחותו הכינה עבורו, ונאלץ להסתפק במקצת הירקות והפירות שהיו ברשותו. קרוב לארבעים ושמונה שעות נסע ברכבת, רעב ותשוש מהמסע הארוך, לקראת יום שישי בצהריים הגיע לביתו של הרב המארה. הרב קיבלו בכבוד, הראה לו את חדרו המיועד שהכין לכבודו, כמו כן הכניסו למטבח והציג בפניו את התבשיל המיוחד שהכינו לכבודו: אווז צלוי מתובל היטב, שריחו הנעים ממלא את חלל המטבח.

אבא זצ"ל הודה לרב על כל הטירחה שטרחו למענו, ובמיוחד על המעדן שהכינו לכבודו, אך אמר: "צר לי לאכזב אתכם, לא אוכל לטעום מהאווז כי קיבלתי על עצמי שלא לטעום מאכלי בשר בשום מקום. למרות שאינני מפקפק, חס וחלילה, בכשרותו והידוריו של הרב דמתא, אך מטעם 'לא פלוג' אין באפשרותי להפר את קבלתי..." הרב, ששמר על גינוני הכבוד הסמיק, ובתוכו, רתח מזעם, ותיכף ומיד פסק שאם האורח הנכבד לא מתכוון לאכול מהאווז הצלוי אזי דינו של האווז להיכנס להקפאה להזדמנות אחרת. ונימוקו עמו, שאין

"ליווינו קבוצת תלמידים את מרן רבינו הגרי"ש אלישיב זצוק"ל לביתו, ניצלתי את ההזדמנות ושאלתי: 'מי שממצה את כישוריו ויכולותיו ומגיע ל'דרגות' בלימוד התורה, כמו האר"י הקדוש, כמו הרב'ה (הרב אלישיב) - יכול לשמוח, אך מה יעשה מי שמרגיש שלא זכה לכך?'..."

הגאון רבי בן ציון הכהן קוק שליט"א, על שמחת התורה של מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל

"איש צדיק תמים הָיָה בְּדַרְתָּיו" (בראשית ו', ט')

בשמחת תורה, בתום הקפות היום בבית-המדרש 'תפארת בחורים', ליווינו קבוצת תלמידים את מרן רבינו הגרי"ש אלישיב זצוק"ל לביתו בשירה ובזמרה.

בדרך, בהשפעת היום, דיבר רבינו זצ"ל על הצורך לשמוח בלימוד התורה וקיום מצוותיה. רבינו זצ"ל חזר על דברי ה'משנה ברורה' כי העידו על האר"י ז"ל שאמר, שהמעלה העליונה שהשיג (בחוכמת התורה וברוח הקודש) באה לו (לא על-ידי סיגופין) אלא על-ידי שהיה משמח בכול עוז בשמחה של מצוה. ניצלתי את ההזדמנות ושאלתי: "מי שממצה את כישוריו ויכולותיו ומגיע ל'דרגות' בלימוד התורה, כמו האר"י הקדוש, כמו הרב'ה (הרב אלישיב) - יכול לשמוח, אך מה יעשה מי שמרגיש שלא זכה לכך?"

רבינו השיב במשל המיוחס לרבי עקיבא איגר: מלחמה בין שתי מדינות הוכרעה. חייל הנמנה על הצבא המנצח, פולש לאחד מבתי האויב, שם הוא מגלה שלל רב - כסף וזהב. הוא ממהר לתחוב לכיסו שלל כפי יכולתו.

רבינו הדגים בגופו כשהוא מצביע על כיסו שלו, בלשונו: החייל מכניס כאן, בכיסי המכנסיים, וכאן בכיס החולצה... זהו... אין מקום. שאר ה'אוצרות' לא נכנסים בכיסים...

מצד אחד, החייל מתמלא שמחה. סוף כל סוף הוא הצליח למלא את הכיסים בשלל. מצד שני, הוא עצוב מאד, שאין לו די מקום לעיקר השלל, והוא נאלץ להפקידו בשטח הכבוש. על כך אמר דוד המלך בתהילים: "שש אנוכי על אמרתך כמוצא שלל רב" ... נכון, אני שש על השלל הרב שאני מוצא בתורה, ועם זאת, אני מצטער על שאין בידי לאסוף את כולו... הוסיף רבינו: "בשמחת תורה, כל אדם מרגיש שהשאיר בחוץ שלל רב, אבל צריך לשמוח על מה שהצלחנו לקחת"...

העזתי ואמרתי למרן רבינו זצ"ל: "עדין קשה לשמוח. החייל מהמשל לפחות אגר שלל כפי יכולתו ומילא את כיסיו, אך רוב בני אדם לא זוכים למלא את כיסיהם, אפילו במה שבכוחם לקבל מהתורה, ואיך נשמח?"...

רבינו לא קיבל את הדברים - ואמר: "למרות זאת, כל השגה קטנה מהתורה, כל הבנה, כל ידיעה בתורה, כל רגע של לימוד - שווה, כדי לשמוח בשמחה גדולה!"

זהו כלל חשוב מאד בחיים, ובמיוחד ב'זמן שמחתנו'. לחשוב על מה שיש, לא על מה שחסר. בשמחת תורה צעקנו כולנו בקול רם: "חזק חזק ונתחזק". השמחה בלימוד היא מהדברים העיקריים כפי שראינו בדברי האר"י, ולכן היצר משתדל למעט מאתנו את תחושת החשיבות והסיפוק בכל מה שאנחנו לומדים. נתחזק כולנו ללמוד ולגדול בתורה, כל אחד לפי ערכו ורום מעלתו.

(מתוך 'שואלין ודורשין' - גליון נ"ח, סוכות תשע"ט)

המשך מעמוד קודם

הסבא הרים עיניו לשמים והודה להקב"ה שעמד בנסיון הקשה, וכדי לחזק את רוחו חזר ושינן לעצמו את המילים שחשב לעצמו באותם רגעים לפני שאמר מה שאמר: "אם מקבלים הנהגה - צריכים לקיימה בכל מקום ובכל מצב!"

(מתוך 'לב ישראל')

ברגע הראשון נותרו הרב והרבנית המומים. אך במהרה קפץ הרב כאילו הכישו נחש, איבד את העשתונות, והחל להטיח דברים קשים כנגד אבא. לא עזרו שום הצטדקויות ובקשת סליחה; אבא נאלץ לעזוב את הבית בבושת פנים, התחנן שרק יורשה לו לברך ברכת המזון על הכזית שאכל, וכך עזב את הבית ויצא לרחוב השומם.

הופיע הספר

'לקראת שבת מלכתא' מבית 'דרשו'

חוברות 'לקראת שבת מלכתא', של 'דרשו' ענשיו בספר חדש
העלונים המבוקשים קובצו לספר חדש בתוספת מאמרים וסיפורים חדשים
עונג רוחני אמיתי

רבי יצחק אייזנר ז"ל היה עשיר גדול, והרבה לגמול חסדים בממונו. פעם אחת השקיע הון עתק בעסק מסוים, אך העסק לא עלה יפה, ורבי יצחק נותר נקי מנכסיו. בכאב לב גדול נכנס למעונו של ה"בית ישראל" מגור. הרבי הזמינו לקידושא רבא

לקט על ענייני פרנסה, ומדוע השוטה אינו נהפך לנורמלי

"עלה זית טרף פפיה" (בראשית ח', י"א)

בשר ודם ולא לידי הלואתם, כי אם לידך המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה".

בספר "שיח שרפי קודש" מובא על כך דרוש שדרש השרף מקאצק זצ"ל.

"ונא אל תצריכנו לא לידי מתנת בשר ודם... כי אם"- רק בתנאי אחד, שאם נזדקק ח"ו למתנת בשר ודם, נדע שהאמת היא שאנו נזקקים "לידך המלאה הפתוחה והרחבה", ואין הנותן אלא שלוחך בלבד.

יעקב אבינו ביקש בתפילתו (בראשית כח, כ): "אם יהיה אלוקים עמדי... ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש". ביאר רבי בונים מפשיסחא זצ"ל, שביקש יעקב אבינו, שידע תמיד שה' הוא הנותן!

בספר "פאר ישראל" מובא מעשה שארע עם האדמו"ר בעל ה"בית ישראל" זצ"ל מגור:

רבי יצחק אייזנר ז"ל היה עשיר גדול, והרבה לגמול חסדים בממונו. פעם אחת השקיע הון עתק בעסק מסוים, אך העסק לא עלה יפה, ורבי יצחק נותר נקי מנכסיו.

בכאב לב גדול עלה לירושלים, ונכנס למעונו של ה"בית ישראל". הרבי הזמינו לקידושא רבא, וכך אמר לו: "כידוע היונה הביאה עלה זית טרף בפיה. אומרת על כך הגמרא (עירובין יח ע"ב): 'אמרה יונה לפני הקב"ה: ריבוננו של עולם, יהיו מזונותי מרורין כזית ומסורין בידך, ואל יהיו מתוקין כדבש ותלויין ביד בשר ודם'. תמוה הדבר, וכי כשהם בידי אדם, כלום אינם מיד הקדוש ברוך הוא?! אלא שישנן אפשרויות פרנסה, שניתן לטעות בהן כאילו מיד אדם הן- מידו של הזולת, או מכוחו ועוצם ידו של המרוויח. בעלה זית אין מקום לטעות, ויש גם פרנסות, שאין בהן מקום לטעות..."

למחרת השבת שב רבי יצחק לתל אביב, ומיד פנו אליו שני אנשים אשר בקשו את עצתו. שותפים הם בעסק גדול שרווחו מרובים - כך סיפר - אך לאחרונה נתגלעו ביניהם חילוקי דעות, ומבקשים הם מרבי יצחק שיכנס לעובי הקורה וישר את ההדורים. שמע רבי יצחק את דבריהם, וישר את ההדורים לשביעות רצונם המלאה. בהתפעלותם ממנו, הציעו שיהיה שותף עמם, על אף שאין לו כרגע כסף להשקיע בשותפות.

שמח רבי יצחק, נכנס לשותפות עמם, והם הרוויחו רווחים רבים. למפרע הבין רבי יצחק מה היתה כוונתו של הרבי על פרנסה שהינה מידו של הקב"ה בעליל.

(מתוך הספר הנני בידך)

מאחר שפרנסה מן השמים היא, הרי שהדרך לקבלה היא לשאת עיניים השמימה ולבקש. ללא תפילה לא יכול האדם להשיג מאומה- לא בענייני פרנסה ולא בשאר עניינים שבעולם.

המבי"ט אמר: שמענו כבר על סומא שהתחיל לראות ועל אילם שהתחיל לדבר, אבל לא ראינו שוטה שהפך לנורמלי.

מפני מה? משום שהשוטה משוכנע שהוא נורמלי, ועל כן אינו מתפלל להפוך לבר דעת, ואם כן ודאי שאינו מתרפא, שהרי ללא תפילה אין כלום.

מרו"ה חפץ חיים ז"ע היה חוזר ומזכיר בכל פעם שהגיעו לבקש ממנו ברכות לישועה- לפנות ישירות אל הקב"ה ולבקש.

פעם נכנס אברך ואמר: "אשתי שלחה אותי לרב לבקש ברכה לפרנסה".

התחייך ה"חפץ חיים" ואמר: "איין ארעמאן האט געשיקט דעם צווייטן ארעמאן צום דריטן ארעמאן... גיי רעד צום רבוננו של עולם!"... (עני אחד שלח לעני השני שילך לעני השלישי... לך לדבר עם הרבוננו של עולם!...)

קהל חסידים גדול הסתופף בחצרו של הרה"ק ר' יוחנן מרחמסטריווקא ז"ע, ורבים מהם היו אמידים ובעלי נכסים. לעומת זאת בחצרו של אחיו, הרה"ק ר' דוד מטאלנא ז"ע, שלא היתה גדולה כל כך, היו רוב רובם של החסידים עניים מרודים.

פעם הסביר הרבי מטאלנא את פשר ההבדלים ביניהם:

אצל אחי יש קהל גדול, ולפיכך כאשר רוצים להכנס אליו, יש להמתין במשך זמן רב. גם לאחר שזוכים סוף סוף להיכנס, מוכרח כל אחד להזדרז וכעבור רגע לצאת ולפנות את מקומו לבאים בתור אחריו. משום כך הרגשה של אברך היא- חיכיתי כל כך הרבה, והרבי הסתכל עלי רק שניה ולא יכולתי לדבר כמו שצריך... אין לי על מי להישען אלא על הקב"ה!... והוא מתפלל ומתחנן בעצמו.

לעומת זאת, אצלי יש די זמן לכל אחד. כל אברך שבא אלי, נכנס ומדבר איתי, וכשהוא יוצא הוא בוטח בי, ששמעתי אותו ואעזור לו, ולכן אינו פונה לקדוש ברוך הוא.

היפלא, אפוא, שאצל אחי הם התעשרו, ואילו אצלי הם נשאר עניים!...?

בברכת המזון אנחנו מבקשים: "ונא אל תצריכנו ... לא לידי מתנת

כשעברתי בשוק העירוני, ליד אחד האיטליזים, יצאו שני קצבים וסכינים בידיהם והחלו לרדוף אחרי ברחובות העיר. כך גם היה פעם שבא אלינו ראש כנופיית פשע מהבולטות בארץ, ודרש שניתן לו להשתלט על בית השחיטה. הוא בא למשרד, ואיים כי אוי ואבוי אם לא נעניק לו אישור כשרות

הגאון רבי אברהם ישראל רובין שליט"א אב"ד בד"צ מהדרין בשיחה נדירה ומיוחדת עם הרב טוביה פריינד שליט"א על כשרות ודרכי ההוראה מגדולי ישראל

"לכם יהיה לאכלה..." (בראשית ט' ג')

בכל הדורות היתה ההתנסות המעשית וקניית ההוראה מפי סופרים - אבן יסוד. הן כבר העידו חכמינו: גדולה שימושה יותר מלימודה. רק כך ניתן לקנות את הניחוח ואת הטעם המתלווה לכל פסיקה והוראה. לא הכל כתוב ולא הכל ניתן לצמצום לכדי כללים והנחיות מודפסות. אם בעבר כך, הרי שבדורנו אנו, כאשר קצת ההתקדמות הטכנולוגית מביאה לתזזיתיות בלתי פוסקת בכל תחום, ובכלל זה גם בתחום המזון - הדבר נכון שבעתים. התעשייה המשוכללת מציבה אין ספור שאלות שדורשות, מעבר לידיעת התורה וההלכה, הרבה מאוד יראת שמים והשקפה נכונה ונקה.

כדי לעמוד על הקו הדק שמאפיין את אותה מסורת הוראה המונחלת מדור לדור, עלינו ופנינו אל הגאון הנודע רבי אברהם ישראל רובין שליט"א, אב"ד בד"צ מהדרין, ומי שמשמש גשר בין דורות ההוראה. כבר מאז היותו צעיר לימים שימש לפני גדולי ההוראה בדור הקודם, ועתה, ביושבו על מדין ועל מערכת הכשרות, הרי הוא מעביר משנה זו לדורות, כשהוא מעמיד עדרים של מורי הוראה, המתחנכים לאורו על פי אותה משנת אמת מסולתת ובהירה.

"הדבר החשוב ביותר במסורת ההוראה", פותח הרב רובין בנועם שיחו, "הוא השמירה על ה'טעם זקנים'. ככל טעם קשה להעביר אותו הלאה במילים. מי שלא טעם - לא יבין את הדברים על אמיתתם המלאה. אולם, פטור בלא כלום אי אפשר. חובה עלינו להעביר לפחות את התמונה, לתאר בקוים כלליים את שראינו אצל רבותינו, ולתת למעיין פתח להתבונן, שממנו ילך וילמד הלאה. את ה'טעם זקנים' שאני קיבלתי קניתי ביגיעה רבה, בשימוש אצל כמעט כל גדולי ההוראה בדור הקודם.

זכיתי ליצוק מים על ידיו של הגאון החסיד רבי אברהם שלמה כץ זצ"ל מריסקווע. הוא היה מגדולי הפוסקים בדור הקודם ובעשור האחרון לחייו כיהן כרב ומו"צ בשיכון סאטמר בבני ברק. בהמלצתו התקרבותי ללימוד תורת ההוראה ועל ידו זכיתי להתקרב גם לכ"ק האדמו"ר הגה"צ רבי נחמן מספינקא זי"ע, שהיה גאון גדול במסורת ההוראה והפסק כפי שקבלם מרבותיו מצוקי ארץ. בסוף ימיו היה

מושבו בבני ברק, וזכיתי לקבל ממנו דרכי הוראה ושימוש תלמידי חכמים.

ידעתי שכדאי לעשות 'נאש' אצל כולם. כך זכיתי להסתופף שעות רבות מידי יום בצלו של הגאון הצדיק הנסתר רבי אשר שולמן זצוק"ל שהיה מרא דכולא תלמודא. רוב ימיו כיהן כחבר בבית דינו של הגאון הנודע רבי משה קליערס זצוק"ל, שהיה מחשיבו עד מאוד. זכיתי ללמוד עמו כל הלכות שחיטה טריפות מליחה ותערובות, מרישא ועד גמירא. דנתי לפניו בשאר חלקי יו"ד ובענייני או"ח ואהע"ז. הייתי אצל עוד רבנים ולא כאן המקום לפרט את כולם. מי שבהנחייתו ובעידודו שימשתי אצל אותם זקני הוראה, היה כ"ק מרן אדמו"ר בעל ה'ברכת אברהם' זצוק"ל מסלונים. חמש שנים עשיתי אצלו כ'שבת גבאי' שלו. והוא שכיון את דרכי בענייני ההוראה והציבור.

ואת עיקר כתרתי של 'מסורת ההוראה' זכיתי לקבל ממרן פוסק הדור, הגאון רבי שמואל הלוי ואזנר זצוק"ל, בעל 'שבט הלוי'. לפני למעלה מארבעים שנה זכיתי לישב ולשמש לפניו בחדר בשעה שהיה פוסק מאות שאלות בביתו. באותם הימים התקשרתי אליו בקשר נפשי ורוחני, ראיתי איך שכל הדבר הקשה ואף הקל היו מביאים לפניו,

כמה דרכי הוראה, דעת נוטה ודימוי מילתא למילתא למדת' מפיו. הוא היה עמוד התווך בשמירה על 'מסורת ההוראה'. היה לו את ה'להורות נתן בליבו' במידת האמת לאמיתתה. אם מדברים על ענייני הכשרות, יכול אני להעיד כי היו לו חוות דעת על כל נושאי הכשרות שישנם. יש לי את חוות הדעת הללו, כיון שבמהלך השנים הרבות כל דבר קטן וגדול במערכת אצלינו, הבאתי לפניו להכרעה".

"אמשול לך משל: יש אדם שחפץ לרכוש תמונה של הרבי שלו. הולך הוא אפוא לחנות התמונות ומבקש את תמונת רבו. המוכר פוכר ידיו לעומתו ואומר לו: תראה, אמנם תמונה מצולמת מהרבי אין לי, אבל יש לי לתת לך ציור שמאוד דומה לתמונה המקורית. הלה קנה את הציור, הציב אותו בביתו, ובכל פעם שהיה מתבונן בו, ניסה לדמיון כי זו תמונתו של הרבי. התנחם בכך שזהו הדבר הכי קרוב לתמונה. שיהיה. אולם יש מי שהמוכר הציע לו כי במקום התמונה הגדולה, יעניק לו את ה'פילם', סליל הצילום ממנו פיתח את התמונה. ברור שאותו אדם שמחזיק בפילם, במקור של התמונה, גם אם הוא קטן, הוא מדויק וניתן לפיתוח בעתיד. אין ספק שהפילם עדיף.

עלינו לדעת, כי גם בירידת הדורות שהיתה לאחר מלחמת העולם השנייה, שימר ה' בקרבנו מעתיקי שמועה שהעבירו את המסורה, את ה'פילם', את המקור שממנו ניתן לשכפל ולפתח תעתיק עבור אתגרי הדור הנוכחי, מדויק לעקרונות שנמסרו בידם. נכון ש'גדלות המוחין' איננה כפי שהיתה, אולם אם נשמור על ה'פילם', על נקודת הפנימיות של מסורת ההוראה, על היראה והחתיירה לאמת שבהוראה, שלא תשתנה כמלוא הנימה - נוכל לתת מענה לכל אתגר שהעולם ה'מתקדם' מציב לנו".

בכשרות זה מורכב, הרי תעשיית המזון מתפתחת במהירות, האם אפשר להישאר עם ה'פילם' ולא להתייחס ל'התקדמות' העולם? "ההיפך הוא הנכון. רק עם ההיצמדות ל'מסורת ההוראה' ניתן להבטיח כי הפתרונות שנציג נוכח התפתחותה המהירה של התעשייה, ובכללה תעשיית המזון, יהיו על פי המקור המדויק. התפקיד שלנו מול התעשייה המתפתחת, כאשר צריכים לתת מענה בכשרות, בכל מה שקשור לעולם המזון התעשייתי המתפתח בממדים רחבים ובקצב מהיר, עלינו להתייבב אל הדגל, לפתח את הפילם כראוי ולהתאים פתרון נכון. בכלל טעם זקנים זה, גם החתיירה להגיע לכשרות למהדרין לכל הדעות. ולא בחיפוש אופנים להתיר את האסור, אלא להשגיח על המותר שיהא עשוי באופן הראוי והכשר ביותר. אנחנו הולכים בדעה, שכל פסק וכל שיטה, שמגיע מכל מקום שהוא, מחייב אותנו, ובס"ד מצליחים לתת אצלנו מענה, כך שמכלול ההקפדות למערכת העקרונות הבסיסיים של ה'הכשר'".

"אעביר לך גם הוראה חסידית אותה אנו משמרים מכל משמר. היה זה כאשר אך עלתה במחשבה לייסד שחיטת מהדרין בחו"ל. באותם ימים, והיה זה לפני קרוב ל-25 שנה, דובר על הוצאת משלחת שוחטים לחו"ל והדבר נודע לכ"ק מרן אדמו"ר ה'פני מנחם' מגור זי"ע (שכיהן אז כראש ישיבת שפת אמת). שיגר הרבי אלי שליח לאמור: 'כאשר יוצאת משלחת שוחטים לחו"ל, יש להקפיד שלא

ישהו השוחטים מחוץ לביתם יותר מחודש ימים'.

מאז חלפו יותר משני עשורים, ואותה הוראה - כמו יתר ההנחיות שהתקבלו ברבות הימים מגדולי ישראל זי"ע ויבלחט"א - נשמרת ללא עוררין, ללא כחל ושרק. על אף העלויות העצומות הנגזרות מכך. בשחיטת בד"ץ מהדרין, התקופה בה ישהו אנשי הצוות בחו"ל לא תעלה על חודש ימים. יהיה מה שיהיה".

רוח הקודש הופיעה בבית מדרשו

כאשר הרב רובין מדבר על מרן הגר"ש וואזנר זצוק"ל ניתן לזהות בקולו את ההתרגשות ואת הביטול כלפי הזכרת שמו של מורו ורבו בהוראה ובכשרות. את הכל מייחס הוא לכוחו של אותו זקן שאמון היה על שמירת מסורת ההוראה כצורתה. "לרב וואזנר", אומר הרב רובין, "היתה דרך מיוחדת ב'מסורת ההוראה' על פי ההשקפה הנכונה. הנה דוגמא נוספת: לפני 39 שנה, נרקמה תוכנית לבניית בתים גבוהים בעיר רחובות עם מעליות שבת, כך שיוכלו

'עוד יבוא יום', סיים הרב וואזנר כצופה אל העתיד, 'שיוכלו ליצור רכב אלקטרוני בשבת הפועל ללא איסור ממשי, וכך יבואו עם האוטו לבית הכנסת'.

לייעד אותם לשומרי שבת. באו אפוא וביקשו את הסכמתי למהלך. אמרתי שגם אם הלכתית מדובר אולי בפתרון מצוין, אך משום ענין של 'טעם זקנים', אלך להציג את הדברים לפני הרב וואזנר. הוא ענה לי ב'טעם זקנים' שעוד שמור עמו משנות ילדותו:

'בוינה שבאוסטריה, עיר הולדתי, אמר לי הרב וואזנר, 'היתה נדנדה ענקית בשם קייקל שהכילה כמאה ילדים בבת אחת. התעוררה השאלה: האם מותר להשתמש בה בשבת? למקום הגיעו המו"צים ומורי ההוראה של העיר, בדקו את הקייקל ולא מצאו דבר ממשי לאסור אותו בשבת, ובכל זאת, החלטתם היתה לאסור את הנדנדה משום עובדא דחול. זה היה אז, אך העולם מתקדם עוד ועוד. עוד יבוא יום', סיים הרב וואזנר כצופה אל העתיד, 'שיוכלו ליצור רכב אלקטרוני בשבת הפועל ללא איסור ממשי, וכך יבואו עם האוטו לבית הכנסת'. היום רואים שזה כבר קיים עם הקלנועיות שבת.

הוראתו לשאלתי מאותם ימים עצרה את הפרוייקט, ובלמה את תופעת מעליות השבת בעיר רחובות - ל-20 שנה נוספות".

הרב רובין מדגיש, כי היכולת לשמור על היצמדות למסורת ההוראה נעוצה בעמידה איתנה במידת האמת. "על מורה הוראה", אומר הרב רובין, "לחתור אל נקודת האמת שלו בלי פשרות. ראיתי זאת רבות בשימוש לפני הרב וואזנר. ראיתי פוסק כפי שהגיע למסקנה בלימודו ודרכי פסיקתו, ולמרות שהדברים עמדו בסתירה מוחלטת

'אוי, עשן!' - צווח לפתע טייס המשנה לעבר הקברניט, שאך הניע ראשו לאחור ונרתע. עשן סמיך ואפרורי החל עולה בתא הטייס, ושני הטייסים מיהרו ללחוץ על כל כפתורי החרום האפשריים

איך גרם עשן סמיך לשידוך מרגש?

הרה"ג ר' אשר קובלסקי שליט"א

"בא... אל התבה" (ז, א')

אחד הרגעים המרוממים ביותר בלוח זמנו של יהודי, הינם רגעי ההתרפקות והקירבה עם אבינו שבשמים. שלוש פעמים ביום כזכות קבועה פלוס כרטיס חופשי להשתמש בתפילה בכל עת, עומדים לימינו לסייענו, ניצבים עימנו בכל תהלוכות יומנו, ובעזרתם אנו עוברים את ההתמודדויות והמכשולים, המהמורות וגם רגעי השמחה העוברים עלינו ביום יום.

עד לפני רגע, היו כאן דאגות ומצוקות, משימות ומטלות. היינו צריכים להספיק כך וכך, ולקנות מוצרים אלה ואלה, ולעבור אצל רופא פלוני ולסדר סידור אלמוני. מאות דאגות גדולות וקטנות המצטברות על שכלנו, וכולן מעסיקות אותנו, טורדות את מנוחתנו, לוקחות לנו את ישוב הדעת.

ואז, מגיע הרגע הגדול. יהודי נכנס לבית הכנסת, ובבת אחת - מתנתק, ניתוק מלא ומוחלט. הוא מותיר את הדאגות והמטלות בחוץ, ונכנס לרחף בתוך ענן אצילי וקסום, יקר והדור, של קרבה וקשר עם אביו שבשמים. העולם שמאחוריו נעצר, ההטרדות המרובות מתבטלות, והוא נכנס לתוך אורה אחרת, גבוהה ומרוממת.

ושם - אנו יודעים שאנו בידיים טובות, קרובים ולוחשים על אוזנו של אבא אוהב, שממתין לשמוע מה יש לנו לומר. יש לו את כל הכח שבעולם לסדר, ולפתור, ולשפר, ולסייע, ולקדם, ולרפא, ולעשות הכל כולל הכל. עכשיו - אנחנו מדברים אתו, עם אותו אבא בעל היכולות כולן, ומה לנו להיות מודאגים כשאנו מדברים עם פותר הבעיות הטוב בעולם!?

את הסוד הזה גילה הבעל שם טוב הקדוש ז"ע, בפרשת שבוע זה, העוסקת ב'תיבת נח', אותה הוא מפרש על תיבות התפילה. העולם שבחוץ שוטף אותנו במבול דאגות - שאיפות רוחניות, דאגות גשמיות, בריאות, פרנסה, חינוך ילדים, זיווג לפלוני, צרתו של אלמוני, מבול של בעיות, התמודדויות ומצוקות...

אבל כל זה בחוץ, במירוץ היומיומי. ואז ניתנת לנו הזדמנות, מתנה יקרת ערך: 'בא אל התיבה' - יהודי יקר, הינך מוזמן להכיר את נפלאות תיבות התפילה, להיכנס לעולמה הקסום של תיבת התפילה, של המילים המרגשות המרכיבות את התפילה. מתוך אותה תיבה, המבול שבחוץ מטופל היטב, יש בורא לעולם שמכוון ומסייע, פותר ומקדם, משפר ועוזר. כשאתה מחובר אל התפילה -

תתחבר אליה בכל יישותך, תהיה בתוך התיבה בכל מהותך, כי עמה אתה מוגן, בעזרתה אתה נושע.

לכן, תפילה במרוצה, במהירות, בחיפזון, עם הנייד ביד - הופכת לאיבוד אחת המתנות החשובות שיש לנו. הרי אנו זכאים להיכנס לעולם קסום של תפילה רגועה ונינוחה נטולת דאגות, הרי יש לנו את כרטיס הכניסה לעולם בו אין בעיות ומצוקות והכל נינוח ורגוע ומטופל היטב - וכי לא חבל לאבד זאת בידיים ולהעדיף את המנין המהיר, את התפילה בדילוגים, או להגיב בטלפון דווקא עכשיו - ולהישאר מחוברים לעולם שבחוץ!?

זהו אחד המסרים שכדאי לקחת עימנו מפרשת השבוע, להצטייד בו בכל עת. בתוככי סערות מזדמנות, בעמקי בעיות, בבורות ומהמורות, במבול של דאגות - תיבות התפילה היקרות הן מפלט עבורנו, בהן נוכל לשפוך שיחנו, בעזרתן נוכל לפרוק דאגותינו ולהיושע.

עיכוב פתאומי שחולל מהפכה...

אולמות רחבי ידיים, מזוודות מתגלגלות במרוצה, המולה שוקקת וכריזות במגוון שפות - זהו הנוף המקדם את פני הבאים בשערי נמל התעופה בלוד. ככל שהצעדים מתקדמים לקראת איזור ההמראות, הופכת ההמולה לשוקקת יותר, עצבנית יותר, קולנית יותר...

עם מעבר ביקורת הדרכונים ואחרי ה'דיוטי פרי', מגיעים לאולם בו ממתנינים לפתיחת שערי המטוס. בבוקר אחד, לפני כ-12 שנים,

שב ונבדק, כל מערכותיו נבחנו היטב, ולסיום - התבקשו הנוסעים לשוב ולעלות על המטוס, כשאותה נערה ביניהם...

כעת שב המטוס אל מסלול ההמראה, ובקלות חלקה האיץ על המסלול, המריא אל בין העננים ונעלם בשחקים. ציפור המתכת הענקית המריאה ללא כל תקלה, ובלי שום הסבר מנין נבע העשן קודם לכן. לאחר שסיים לחלק שתיה לנוסעים, התיישב דייל לצידו של הרב זאיד, תוך שהוא תמיה בקול לסיבת התקלה המסתורית שאיש לא הבין מנין נבעה...

'זה פשוט!' - אמר הרב זאיד, 'תקלות לא מתרחשות סתם כך. אסביר לך משהו. אתה רואה את הנערה שיושבת בטור השלישי במושב השמאלי? היא היתה שקועה בתפילה, ובפעם הראשונה המטוס יצא בלעדיה. נו, אבא אהוב שבשמים לא מותיר את בנותיו המתפללות מאחור - והוא סידר תקלה מסתורית שעיכבה את הטיסה, כדי שאותה נערה לא תיזנק!' - הסביר הרב בחיך...

הדייל היה המום ונרגש כאחד. 'עד כדי כך להתחבר לתפילה?!' - פרצה מפיו התמיהה, 'עד כדי פספוס טיסה ולא להבחין כי מכריזים את השם ברמה?!' - תמה באוזני הרב. ואילו הרב סיבר את אוזנו של הדייל שלא חונך על ברכי התורה והמצוות, והסביר לו כי רגעי התפילה הם רגעי התחברות וקירבה יקרים עם בורא עולם, רגעים בהם העולם כולו עוצר מלכת...

'אבא שבשמיים שומע את קול בניו ובנותיו', הסביר הרב בפשטות, 'והוא אוהב את קולות התפילה העולים אליו מכל מקום, גם משדה התעופה. ומי יודע', הוסיף בקריצה, 'אולי כל העיכוב מתקלה מסתורית לא מוסברת - לא נועד אלא למען אותה נערה מתפללת...' הדבר פתח את סגור לבו של הדייל, והרב זאיד, הנמנה על בכירי המרצים בארגון 'ערכים', המשיך להסביר ללב היהודי הנרגש שנפתח לפתע. הוא סיפר לדייל על הקירבה הייחודית שיש לכל יהודי, בכל מצב ובכל מקום, עם אביו שבשמים. הוא תיאר בהתרגשות את הזכות הכבירה לפנות לאותו אבא ולהתפלל על החיים ועל כל מה שחשוב, ולנוכח הצימאון הרב של הדייל לשמוע עוד - הזמין אותו להצטרף לסמינר שייערך בעוד ימים ספורים, שם יוכל להרחיב את ידיעותיו בנושא המרתק...

הטיסה הסתיימה בנחיתה רגועה ושלווה בפריז המוארת, כשהרב והדייל מחליפים טלפונים לצורך המשך היכרות. נפשם נקשרה זה בזה, ואחרי מספר ימים - נפגשו שוב על המדשאות המלבבות שבחזית המלון בו נערך הסמינר. הדייל שנכנס לסמינר מצא בו את התשובות לשאלות שהעסיקו אותו, והוקסם מיופיה של היהדות - אותה לא הכיר עד עתה...

מדהים להיווכח עד כמה גדול כח התפילה, לעכב טיסה באופן מסתורי כל כך ולהשיב לבו של דייל לאביו שבשמים. כמה תפילה אחת בודדה יכולה לחולל, לשנות, להפוך סדרי עולם, לפעול עד אין קץ. אך בזאת לא מסתיים הסיפור, ויש לו פרק המשך שנראה כלקוח מהאגדות, אך כך בדיוק התרחש כפי שמעיד הרב זאיד באוזנו:

תקופה חלפה, והדייל שכבר עשה צעדים משמעותיים בשמירת המצוות, התקשר אל הרב בערב אחד. 'מציעים לי את נערה פלונית

עמדה בו נערה צנועה אחת, פניה בסידורה הקטן, מרחפת בתוך ענן משלה במרכז ההמולה השוקקת - הלא היא שקועה כעת בתפילה! בין הממתנים לטיסה, נמנה גם הגאון רבי חיים זאיד שליט"א, שהיה אמור לטוס לצרפת. מישהו היסב את תשומת לבו לעובדה שעומדת בצד נערה השקועה בתפילה נלהבת, וכדאי להזכירה עם פתיחת שערי המטוס. ואכן, ברגע שהוכרז כי נפתחו שערי טיסה מס' 707 לפריז, אותתו לה כי עליה לארוז את תיקה ולעלות לטיסה, אלא שבדיוק אז הגיעה הנערה לתפילת שמונה עשרה, ונעמדה בקצה הטרמינל, מליטה פניה בסידורה הקטן, פוסעת 3 פסיעות לאחור ומתרכזת בתפילה...

דקות בודדות חולפות, המטוס התמלא, כל הנוסעים כבר ישבו בכסאותיהם ומיעוטם כבר חגרו חגורות לקראת ההמראה. אחד הדיילים דיווח על מושב ריק, הוא המושב הרשום לאותה נערה מתפללת. מישהו מצוות שדה התעופה קרא בשמה שוב ושוב במערכת הכריזה, אלא שהדבר לא הצליח לנתקה מהתפילה הנרגשת, היא כלל לא שמעה את הכרוז...

חולפות עוד מספר דקות, שמה של הנערה הוכרז שוב ושוב במערכת הכריזה, אך היא לא באה, אף לא שמעה. הטייס נעל את הדלתות, התנתק מהשרוול, והכריז לקפל את השולחנות ולהדק חגורות. חוטמו של המטוס החל לנוע לאחור, חלונותיו הכהים החלו מתקדמים לעבר מסלול ההמראה...

הנערה עדיין שקועה בתפילתה, אין לה מושג או קצה ידיעה כי המטוס יוצא לדרך. הטייס התיישר על המסלול והחל מאיץ - - - 'אוי, עשן!' - - -

צווח לפתע טייס המשנה לעבר הקברניט, שאך הניע ראשו לאחור ונרתע. עשן סמיך ואפרורי החל עולה בתא הטייס, ושני הטייסים מיהרו ללחוץ על כל כפתורי החרום האפשריים. הם כיבו את המטוס מיד, ורק אחרי דקות לא קצרות נגרר המטוס באמצעות רכב ביטחון, בחזרה לחיקו החמים של שדה התעופה, שם הורדו ממנו הנוסעים והוחלפו בצוותים טכניים מקצועיים, שהחלו לסרוק ולבחון את כל מערכות המטוס.

בינתיים, הנערה סיימה את תפילתה, הביטה לרגע באולם הנוסעים והבינה כי הטיסה יצאה בלעדיה. היא ארזה את צרורה הקטן, וכבר עשתה דרכה לצאת אל משרדי החברה, לברר על הטיסה הבאה... בדיוק בשלב הזה הגיחו הנוסעים המאוכזבים מבטן המטוס, אינם מבינים על מה ולמה התרחשה תקלה מסתורית שכזו...

הנערה כבר החלה לעשות את דרכה אל מחוץ לאולם ההמתנה, ולפתע הבחינה בהמולה שוקקת, ולא מעט מהפרצופים שהיו איתה באולם ההמתנה וכבר עלו על המטוס - שבו ונראו לפתע באולם ההמתנה... היא התפלאה וברירה, ונאמר לה כי עקב תקלה לא צפויה הטיסה טרם יצאה. 'המתני עימנו', - אמר לה אחד הנוסעים, 'כי תוכלי להספיק לעלות על הטיסה לכשתצא, מי יודע מתי...'

למעלה משעתיים נמשכה הבדיקה, במהלכה איש מהטכנאים המנוסים והמקצועיים לא הבין מנין חדר העשן לתא הטייס, עד שהיו כבר מי שחשדו שהטייסים בדו את הסיפור מליבם. המטוס

**לרגל תחילת זמן תורה
וההוצאה לאור של
הספר 'לקראת שבת'**

**'דרשו' יוצא במבצע מיוחד לתקופה
מוגבלת של מתנה מיוחדת לתורמים
לארגון 'אחינו' ולפעילות העניפה
של קירוב קרובים ורחוקים.**

התורמים יזכו בכרטיסי הגרלה להגרלה הגדולה

50.000 ש"ח

ובנוסף, 'דרשו' מעניק מתנות באופן מיידי עד לשווי ש

1790 ש"ח!

מבצע ענק לתקופה מוגבלת

הח המס' 11
לכל המס' הנ"ל

תרום סך 18 ש"ח למשך 15 חודשים סך כל התרומה 270 ש"ח
קבל מיידית מתנה בסך 490 ש"ח
 סט 'משנה ברורה' מפואר מהדורת 'דרשו'
 + הספר המבוקש 'לקראת שבת' -
 על חומש בראשית
 + 2 כרטיסים להגרלה הגדולה

תכילה מס' 7

סט 'משנה ברורה' מפואר מהדורת 'דרשו' + סט 'חפץ חיים ושמיירת הלשון' מפואר
 'דרשו' + 'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'מהדורת דרשו' + 'דרש דוד' על התורה 3 כרכים
 + גביע כסף + כף לעוגה כסף + סכין כסף + 10 כרטיסים להגרלה הגדולה

תרומה בסך 36 ש"ח ל-24 חודשים סך תרומה 864 ש"ח
קבל מיידית מתנה בסך 1790 ש"ח

להצטרפות וקבלת המתנות: 02-5609000

* ההגרלה הגדולה תתקיים א"ה בחודש אלול תשע"ט

בשבוע בו נקרא בתורה על כל סוגי בעלי החיים שבאו לתיבת נח, ננסה לדעת האם כדאי לנו להקים גן חיות פרטי בבית...

מדריך תורני מרתק לגידול בעלי חיים, וכל מה שלא ידענו על מהלכי הארבע בעלי הזנב, הנוצות והכרבות

הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א

בעוד שהקב"ה הוא זה שציווה את נח להקים 'גן חיות' בתיבתו, הרי שישנן משפחות רבות שרוצות לגדל בביתם גן חיות קטנטן, פינת ליטוף שכזאת, הכוללת כלוב תוכים, צמד ארנבות, אקווריום דגי נוי או כלוב אוגרים. והשאלה היא, האם מבחינה יהודית זה כדאי? האם ישנה מניעה לגדל בעלי חיים, טהורים או שאינם טהורים, בבית? ואולי אדרבה, דווקא כדאי לגדל בעלי חיים, כדי לגדל בעצמנו את מידת החמלה והנדיבות?

ראשית, האם ישנו איסור של 'צער בעלי חיים' בהחזקת בעלי חיים בשבי, בתוך כלוב או קופסת קרטון? ה'נודע ביהודה' נשאל בדבר: "איש אחד אשר זיכהו ה' בנחלה רחבה, ויש לו יערות ושדות אשר תרמוש בהם כל חיתו יער, האם מותר לו לילך שם ולירות בקנה השריפה (רובה) לצוד ציד להשתעשע, או אסור לעשות כן משום צער בעלי חיים או בל תשחית?". ה'נודע ביהודה' האריך בענין והוא השיב שם, שמצד הדין אין בכך שום איסור של צער בעלי חיים, כמתבאר מפסקי מהרא"י ב'תרומת הדשן' (סי' קה), שכל דבר שיש בו צורך לאדם, אין בו משום צער בעלי חיים, והרי שאף לצורך הנאה ושעשוע, מחשיבו כצורך אדם.

כך גם מתבאר מדברי שו"ת 'שבות יעקב' (ח"ג חיו"ד סי' עא), והחתם סופר בהגהותיו על הש"ס במסכת בבא מציעא (לא ע"א), ובשו"ת 'מנחת יצחק' ח"ב (סימן כז) וח"ו (סימן קמה), ובשו"ת 'אגרות משה' (חחו"מ ח"ב (רס"י מז), שמוותר לצער בעלי חיים לצורך אדם, וזה כולל את כל צרכיו, כולל להנאה ושעשוע. הגמרא במסכת בבא קמא אומרת ש"רבי ישמעאל אומר מגדלין כלבים כופרין (קטנים וננסים הם, ל"א כלבים גדולים של ציידים ואין מזיקין - רש"י), חתולים וקופין וחולדות סנאים, מפני שעשויים לנקר את הבית (מן העכברים - רש"י)". נראה מדברי הגמרא שכאשר ישנו צורך בגידולם של בעלי החיים לצורך מסויים, כמו לגדל חולדות סנאים שעשויים לנקר את הבית מן העכברים, מותר לגדלם, למרות שהם בעלי חיים שאינם טהורים. רק בתנאי שלא יזיקו לבריות.

הגאון המופלא רבי פנחס זביחי שליט"א, דן בהרחבה נפלאה בשו"ת שלו, שו"ת 'עטרת פז', והוא מצטט את דברי המדרש (ויקרא רבה פכ"ב ד), שרבי שמעון בן חלפתא היה לו פרדס, וראה שדוכיפת אחת עשתה שם קן באחד העצים. אמר: "מה מבקש עוף טמא זה בפרדס שלי?". הלך וסתר את הקן. ה'עטרת פז' כותב שלמרות שהתנא הקדוש לא רצה שבפרדסו ישכון עוף טמא, בכל זאת אין משם ראייה שיש איסור בדבר להחזיקם ברשותו, כיון שיתכן שרק

"משנת חסידים שנו כאן, כי אולי עשה זאת בגדר הרחק מן הכיעור ומן הדומה לו, להתרחק מכל דבר טמא ומכל היוצא בו ולהיות מחובר רק לטהור, או מכל טעם אחר שהיה כמוס עימו, אבל אין בכך איסור".

הוא מוכיח זאת מדברי הגמרא בבבא מציעא (פה ע"א), שם מסופר שרבי יהודה הנשיא ציווה על המשרתת שלו להשאיר בביתו גורי חולדות, כדי לא לצערם, ובזכות כך חדלו ייסורי כאבי השיניים שלו. "הרי לנו" - קובע הגר"פ זביחי - "שרבינו הקדוש השאיר את בני החולדה בביתו, ואם היה איזה שום צד איסור בדבר זה, בודאי שלא היה עושה כך נשיא האלוקים אשר קדוש יאמר לו, להשאירם ברשותו ובנחלתו ואפילו משום רחמנות, שהרי סוף סוף יש בזה איזה צד איסור, אלא ודאי שאולי משום חסידות או מכל טעם אחר, טוב להימנע מלהשהות ברשותו דבר שאינו טהור כבמעשה דרבי שמעון בן חלפתא, אבל איסור אין בזה".

כעת, לאחר שהבנו שאין בעיה של צער בעלי חיים בהחזקת ארנבות ותוכים להנאה ושעשוע, הבה ונראה את דברי חז"ל הקדושים במדרש (קהלת רבה פרק ו'), שאמרו על הפסוק: "כי יש דברים הרבה מרבים הבל" - "אלו מגדלי קופים וחתולים וחולדות והסנאים ואדני השדה וכלב הים, מה יש להם הנאה מהם?". גם ה'ערוך' (ערך דבר ב) הביא את דברי המדרש תנחומא (בפרשת בשלח), הכותב שם: "כי יש דברים הרבה מרבים הבל" - "מי שמגדל אווזים ותרנגולים וטווסים, אף שהם מבקשים לאכול, יש בהם מאכל. אבל המגדל קוף או כלב, אין בהם מאכל, ועוד הם מבקשים לאכול, הרי

עליהן נאמר: 'כי יש דברים הרבה מרבים הבל'. גם ה'ספר חסידים' (סי' תתרח) כותב כך: 'כי יש דברים הרבה מרבים הבל' (קהלת ו', י"א) - "זה המגדלים עופות לנוי ולקילוס, ומה שמוציא עליהם היה לו לתת לעניים".

נמצא שחז"ל הזהירו אותנו לבל נכלה את זמנינו היקר ואת כספנו, על האכלה וטיפול בבעלי חיים שאין בהם תועלת. שהרי לא אוכלים אותם ולא סוחרים בהם. ואם כן, לשם מה לגדלם!?

גידול ציפורי שיר וגידול יונים

ישנו נושא מעניין נוסף, הקשור לגידול ציפורי שיר. הגמרא (סוטה מח ע"א) אומרת: "אמר רבא זמרא בביתא חורבא בסיפא, שנאמר 'קול ישורר בחלון חרב בסף כי ארזה ערה', מאי 'כי ארזה ערה' וכו' אלא אפילו בית המסוכך בארזים מתרועע". המהרש"א מסביר ש"ומייתי שנאמר קול ישורר בחלון" וגו', היינו שמעמידים להם לתענוג עופות המצפצפים בחלונות". מדברי המהרש"א למדנו שלדעת רבא, אסור לגדל עופות להתענג בהם ובצפצופם. אך איסור זה, שאגב, לא הובא בספרות ההלכתית כהלכה למעשה, (כפי שהפוסקים הזכירו זאת, שדין זה לא נפסק בהלכה), מדבר דווקא על גידול של ציפורי שיר המשמיעות קולות זמרה, אך לא על גידול בעלי חיים או ציפורי נוי ויופי (וראו בהרחבה בשו"ת 'בצל החכמה' ח"ה סי' לה).

גם בל נשכח שבש"ס ובהלכה מוזכרים דינים לא מעטים, הקשורים לאיסור מוקצה בבעלי חיים הגדלים לנוי, והפוסקים רק עסקו בתחום איסורי טילטולם בשבת, אך לא בכך שיש בגידולם איסור. מסיבה זו, כתבו הספרים, אנו רואים שאין איסור לגדל בעלי חיים לנוי ושעשוע.

ובכל זאת, גם אלו שמגדלים בעלי חיים בבית, צריכים להישמר ולהיזהר ביותר לטפחם ולא לצער אותם, וישנם פוסקים שהתירו איסור טילטול מוקצה בשבת, של העברת דגים ועופות נוי מחמה לצל משום צער בעלי חיים. ה'פלא יועץ' (מערכת ב, ערך בעלי חיים) מספר על יהודי שהאריז"ל אמר עליו שהוא נענש בעונש קשה, על כך שהיו לו אפרוחים בחצרו, ואשתו הוציאה את הסל שהאפרוחים היו עולים עליו אחרי אמן התרנגולת, ונגרם לאפרוחים צער. ולמרות שהאשה עשתה זאת בשגגה, נענשו בני הזוג במיתת בניהם, ה' ירחם.

מעשה נורא זה הובא גם בספר 'קב הישר' (פרק ז) בשם 'ספר חרדים' במעט שינויים מעט, כך: "מעשה באיש אחד שהיו לו בנים ונעשית אשתו עקרה, ואמר לו האריז"ל שהסיבה לזאת משום שהיה לו סולם בביתו, והתרנגולים הקטנים היו עולים בו לשתות מים מכלי שהיה סמוך לו, ומאז שהוסר הסולם יש להם צער, ועל ידי כך נגזר לאשתו שתהיה עקרה רח"ל". והוא מסיים שם וכותב: "בוא וראה מזה שהמצער לבריות הרי זה מכניס עצמו לסכנות גדולות".

מסיבה זו כתבו ספרים חשובים ונוודעים [כמו הפלא יועץ שם, והגר"ח פלאג' בספרו 'צוואה מחיים' (אות ה)], כי אין לגדל אווזים ותרנגולים בבית, כיון שקשה להיזהר בהם מצער בעלי חיים. ושימו

לב: רבינו רבי חיים ויטל ז"ע [מובא בספר 'נגיד ומצוה' (ריש ח"ב, דפ"ג ע"א)], כותב ש"אין טוב לגדל תורים ובני יונה, שיכול להיגרם לו נזק בנפש ח"ו". גם בהגהות 'מקור חסד' בצוואת רבי יהודה החסיד (הערה עג), הביא את דברי ה'נגיד ומצוה' שכתב בשם האר"י ז"ל, שלא יגדל תורים ובני יונה בבית כי ימותו בניו או לא יהיו לו בנים, לא עלינו. ובקונטרס 'חופת אליהו', שבסוף הספר 'ראשית חכמה', כתב שהמגדלים מזקינים לפני זמנם, והוא כותב שיש בדבר "סוד ה' ליראיו".

-- אם כן, מה נעשה למעשה? נגדל בעלי חיים או לא? האם לא יצאנו מבלבלים קצת מכל מה שקראנו עד כה?

ישנם לא מעטים מפוסקי ההלכה בדורנו שעסקו בענין, אך חושבני שרובו ככולו של החומר נאסף היטב בשו"ת 'עטרת פז', והוא כותב לנו את הסיכום הבא: "מותר לאדם לגדל בביתו ציפורי תוכי, דגי נוי וכדומה, אף על פי שהם בעלי חיים שאינם טהורים (וכן מותר למחזיק חנות לתחביבים להשתכר בהם למוכרם לאחרים), ובלבד שהמגדלם ומחזיקם ברשותו צריך להזהר ולהמנע מלצערם, וכן צריך לדאוג תדיר למזונותיהם, וכשאזל לבעלי החיים מלאי המזון שברשותם, אסור לו לאכול עד שיאכילם קודם. ומגידול יונים ראוי להמנע בהחלט. ועל אף כל האמור יזהר שלא ישקיע את עצמו יותר מדאי בדברים אלו, אלא יפנה ליבו לעבודת ה' יתברך ולתורתו כי הם חיינו ואורך ימינו. וכל המרחיק עצמו מלעסוק בעניינים אלו, הרי זה משובח".

נזכיר גם שבספר 'ישועות חכמה', לבעל 'מסגרת השולחן' (סל"ג אות י"א), כתב ש"לא יסתכל אדם בבריות טמאות, משום שהם ממשיכים רוח טומאה החופף עליו". (ובספר זכירה (עניני תפילה) כתב כך: "יזהר מלהסתכל בעבודה זרה, כי תפילתו אינה מקובלת ארבעים יום. וכן יזהר מכל דבר טמא".

להרוג את הג'וקים

בבית הכנסת 'חניכי הישיבות חפץ חיים' בעירנו אלעד, נשמע מידי פעם בפעם קול מוזר וטורדני. לאלו שאינם רגילים לקול הלזה, כדאי להביט לאחור ולראות מכשיר כחול, ההורג זבובים ומעופפים שונים, שהחליטו לבקר בהיכל בית המדרש. האם ראוי להרוג זבובים ושרצים שכאלה, ועוד בבית הכנסת?

רבי יהודה החסיד כותב ב'ספר חסידים' (סי' תתלא): "שניים היו. אחד לא היה רוצה לשרוף הזבובים. אמר לו חברו: "אל תהי צדיק הרבה (קהלת ז', ט"ז). מוטב לשרוף את הזבובים כדי שלא יפלו במאכל ובמשתה ויבלעם ויחטא. לכך נאמר 'אל תהי צדיק הרבה'". הגאון היעב"ץ זצ"ל בשו"ת שאילת יעבץ (סי' קי) פסק שאין איסור לצער או להרוג בעלי חיים קטנים שאינם בני מלאכה. והרבי מהרצ"א מדינוב זצ"ל, בעל ה'בני יששכר', כותב בספרו 'דרך פקודיך' (מל"ת ל"ד, ט') שאדרבה, הורגי השרצים הללו מקיים את האיסור של "לא תרצח", כי איבודם היא שמירה לעולם מהרציחה, שכשמסלק מזיקים מהעולם, מסלק הוא רציחה מהעולם.

כיצד נכנס ויצא האויר בתיבת נח?

"וַיִּפְתַּח נֹחַ אֶת חַלּוֹן הַתֵּבָה אֲשֶׁר עָשָׂה" (בראשית ח', ו')

ב. ע"פ מה שאמרו חז"ל (תרגום יונתן בראשית יד, ג) שעוג היה מחוץ לתיבה ונח היה מפרנסו דרך חור, ובאותו חור היה ההבל יוצא.
ג. ע"פ מה שאמרו חז"ל (זבחים קיג:) שנח קשר את הראם מחוץ לתיבה והכניס את ראש חוטמו של לתוך התיבה, ודרך מקום הכנסת חוטמו של הראם, משם היה ההבל יוצא.

בספר אגדות אליהו על הירושלמי (פסחים פ"א ה"א - לרבי אליהו הכהן זצ"ל בעל השבט מוסר) מקשה, למאן דאמר דצוהר הוא חלון והיה סתום ועליה נאמר ויפתח נח את חלון התיבה אשר עשה, ההבל באיזה מקום היה יוצא, ואיך היו חיים בתוך התיבה כיון שלא היה מקום להוצאת ההבל. וכותב ליישב בג' אופנים:

א. ויש לומר דסובר דכיון דיש חיות השואבות כל הבל היוצא מן האדם והבהמה היו יכולים לעמוד אף על פי שלא היה מקום להוצאת ההבל, כאשר ראיתי כתוב לאמר כשירד אלכנסדרוס מוקדון לתהומות ים, עשה תיבה של זכוכית סתומה באופן שלא יכנסו בתוכה המים, וישב שם, ושם בתוכה תרנגול לידע השעות, וחתול לפי ששואב ההבל כדי שיוכל לעמוד בתוכה, וכלב אחד כדי לשוחטו מיד ברדתו לתחתית הים, כדי שיעלה את התיבה למעלה לסוף שלשה ימים, כדרך הים שפולט לחוץ את המת אחר שלושה ימים.

השדים שהכניס נח לתיבה היו מזיקין אותו

"וּמִכָּל הַחַי מִכָּל בְּשָׂר שְׁנַיִם מִכָּל תְּבִיא אֶל הַתֵּבָה" (בראשית ו', י"ט)

אולם הרמב"ם בפירוש המשניות (פסחים פ"ד) והרמב"ן (בהקדמתו לפי החומש) והרשב"א (שו"ת ח"א סי' תי"ג) כתבו ששלמה המלך כתב את ספר הרפואות.

בתשב"ץ קטן (לתלמיד המהר"ם מרוטנבורג אות תמוז) כתב: הא דאמרינן (פסחים נו.) חזקיהו גזו ספר רפואות והודו לו, וא"צ מאין בא לו ספר רפואות. וי"ל כשהיה נח בתיבה היו עמו שדין רוחין ולילין, והיו מזיקין אותו עד שנעשו רובם חולים, וגם מפני ריח רע, עד שבא מלאך אחד ולקח אחד מבני נח והביא אותו לגן עדן, ולימד אותו כל רפואות שבעולם, ואותם רפואות כתבו בספר זהו נקרא ספר רפואות.

ובס' נחל קדומים (להחיד"א פ' בשלח אות טז) כתב בשם רבינו אפרים ז"ל, שחזקיהו גזו ספר רפואות שהיה כתוב על המעיינות מהמבול איזה מעיין טוב וסתם אותם כדי שיבקשו רחמים לרופא חולים.

מדוע קוף מחקה את מעשי האדם?

”וַיֹּאמְרוּ הֲבֵה נִבְנֶה לָנוּ עֵיר וּמִגְדָּל וְרֵאשׁוּ בַשָּׁמַיִם”
(בראשית י"א, ד')

צילום: אהרן קאהן

ובשבט מוסר (פרק מ"ז) כתב שכיון שהקופים היו בתחילה אנשים לכן כשרואים מה שעושה האדם הם עושים כמוהו משום שנוטים לחזור לקדמותם.

בסנהדרין (ק"ט ע"א) אמרין שהכת שאמרה "נעלה ונעשה מלחמה" נעשו קופים ורוחות ושדים, וכן במדרש רבה (כג, ו) ד' דברים נשתנו בימי אנוש בן שת וכו' ונעשו פניהן כקופות. ולפי"ז מיישב המלאכת שלמה (כלאים ה, ו) מדוע דווקא הרואה פיל וקוף אומר ברוך משנה הבריות, הלא כל החיות משונות בצורתן, אלא כיון שהם היו בתחילה בריות ואח"כ נהפכו לפילים וקופים (והראיה שקוף דומה לאדם ופיל מבין לשון בני אדם), לכן מברכים בראייתן ברוך משנה הבריות, (יל"ע דבגמ' ובמדרש מופיע רק שנהפכו לקופים ולא מוזכר פילים).

תיקון לנשמות צדיקים המגולגלות בעופות טהורים

”וַיִּשְׁלַח אֶת הַיּוֹנָה מֵאֶתוֹ לְרֹאשׁוֹת הַקְּלוֹ הַמַּיִם”
(בראשית ח', ח')

כי ירא לנפשו שלא יבא ליד רשע וינבל אותו ויבטל התיקון. והיינו דקאמר "כל עוף למינו ישכון", וקשיא ליה לקרא הא חזינן עופות טהורים דלא למינו ישכון רק מתכוון לשכון עם הצדיקים, ומתרץ ההוא משום "ובן אדם לדומה לו" פי' הבן אדם המגולגל באותו ענף הוא המתקרב לדומה לו, עכ"ל.

בסנהדרין (קח:): ממה שנאמר וישלח את היונה מאתו א"ר ירמיה מכאן שדירתן של עופות טהורים עם הצדיקים. בס' בכור שור (לבעל התבואות שור עמ"ס בבא קמא צב:): על מה שמובא שם בגמ' מאמר מס' בן סירא (עי"ש תוד"ה משולש) "כל עוף למינו ישכון ובן אדם לדומה לו". ביאר זאת ע"פ המובא בכתבי האלקי האריז"ל וז"ל נשמתן של רשעים מגולגלין בעופות טמאים, ויש נשמות צדיקים אשר צריכים תיקון לפי מעשיהם ומתגלגלים בעופות טהורים, וע"י שנשחטים שחיטה כשרה בברכה ומכסים דמם בברכה זה הוא תיקונם. ולכן נראה לפרש 'דירתן עם הצדיקים', שבאותן עופות טהורים יש ג"כ נשמות איזה צדיק ולכן מתקרב אצל הצדיק, כי הוא ממינו וחפץ להתקרב אצל הצדיק שיישחט אצלו בכשרות ויכוסה דמו,

לפתע מרגיש רבי אליהו כהן, שהאבנט מתרופף מעל מתניו ונופל על הרצפה. הוא הביט על הארץ ולתדהמתו הוא רואה נחש ארסי!! או אז הבין בעל ה'שבט מוסר' שהוא לא היה חגור כלל באבנט אלא בנחש ארסי...

הכלב שנאלם דום נוכח רבי אלחנן וסרמן זצ"ל

או אז הבין בעל ה'שבט מוסר' שהוא לא היה חגור כלל באבנט אלא בנחש ארסי, הוא הודה לה' על רוב חסדו הגדול, שהנחש לא הכיש אותו ולא פגע בו, והמשיך לשקוע בלימוד התורה. סיפור זה סיפר הגאון רבי חיים פלאגי זצ"ל לתלמידיו, והוסיף שלגודל הכרת הטוב של רבי אליהו כהן להשי"ת על הנס הגדול, חיבר את הספר 'אזור אליהו' ע"ש הנס שנעשה באזור.

הגאון רבי שלום שבדרון זצ"ל סיפר, שאמו הישישה של הגאון רבי אשר צימרמן זצ"ל, שהיה מהפוסקים המפורסמים בניו יורק, ספרה לו מרישומי ביקורו של הגאון רבי אלחנן וסרמן זצ"ל בביתם. "בצעירותי" - היא סיפרה - "בעלי היה יוצא לכפרים ולעיירות הסמוכות, לעסוק במכירת סחורות. הוא היה שב אל ביתנו רק לקראת שבת, כשבאמתחתו דמי פדיון הסחורה, וכך היינו מתפרנסים מידי שבוע.

אני הייתי נשארת בבית לבדי עם ילדיי הרכים, ולא אחת הייתי נתקפת בפחדים, מחשש שיכנסו אלינו עובדי אורח לא רצויים. משום כך הביאו אל הבית כלב שמירה, שעמד תמיד ליד הדלת השקופה, ואימת שהיה מתקרב אל הבית אדם זר, הוא היה פותח בנביחות רמות, וכך יכולתי להבחין מי ומי המתקרבים אל הבית, והרגשתי בטוחה יותר".

לאחר דברי ההקדמה, המשיכה אמו של רבי אשר צימרמן לספר: "רבי אלחנן וסרמן היה ידיד גדול של בעלי, וכשהיה מגיע לאמריקה כדי לאסוף תרומות לשיבתו בברנוביץ, היה בא לבקר בביתנו. והנה כאשר רק התקרב רבי אלחנן אל הבית, זינק מיד הכלב אל דלת הכניסה, הוא קפץ אל החלק העליון כדרכו, אך הוא נדבק אל דלת הכניסה ונאלם דום, הוא לא חרץ את לשונו ולא השמיע אף נביחה אחת.

נדהמתי מהמראה הלא שגרתי הזה, התקרבותי אל הדלת כדי לפתוח אותה, אך הכלב נשאר דבוק על הדלת, בלי קול ובלי נוע. "שעה שלמה ישב אצלנו רבי אלחנן, דיבר על הא ועל דא, התעניין בשלומנו ובקורות אותנו, וכל אותה העת הכלב נשאר דבוק ותלוי על חלקו העליון של הדלת, ולא הוציא מפיו אף קול. "רק לאחר שיצא רבי אלחנן מהבית, ננער הכלב מתרדמתו, ירד מהדלת ושב להתנהג כאילו לא ארע דבר..."

הרב ישראל ליוש שליט"א

"וּמִזְמַרְאֲכֶם וְחַתְּכֶם יִהְיֶה עַל כָּל חַיַּת הָאָרֶץ" (בראשית ט', ב')

הגמרא (שבת דף קנ"א ע"ב) אומרת: "אמר רב פפא, נקטינן: אריה אבי תרי לא נפיל" [אריה אינו נופל על שני אנשים יחד להורגם]. מקשה הגמ': "הא קא חזינן דנפיל" [הרי ראינו שאריה נופל אף על שני אנשים יחד]. מתרצת הגמ': "ההוא כדרמי בר אבא, דאמר רמי בר אבא: 'אין חיה שולטת באדם, עד שנדמה לה כבהמה' שנאמר: 'אדם ביקר בל ילין, נמשל כבהמות נדמו'".

וביארו המפרשים - כל אחד בסגנונו - שצלם האלוקים שיש באדם, הוא שמטיל מורא על החיות, ולכן רק אם הוא נדמה לו כבהמה ללא צלם אלוקים, אינו מתירא ממנו ועלול ליפול עליו.

אלא שעדיין הגמרא דורשת ביאור, שהרי אם כן מה ההבדל בין אדם אחד לשני בני אדם, הרי גם אדם אחד יכול להידמות כאדם בעל צלם אלוקים?

אלא ביאר בעל ה'נתיבות המשפט' בספרו 'נחלת יעקב' על אגדות הש"ס, שאין כוונת הגמרא 'אריה אבי תרי לא נפיל' על שני אנשים, אלא על אדם אחד שיש בו שני מרכיבים, גוף ונשמה. אדם כזה שחונן מהגוף שבו יש בו גם 'נשמה', היינו הצלם אלוקים שבו שניזון ממעשיו הרוחניים, ממנו החיה מתיראת, אבל אדם שהוא יחיד, היינו שיש בו רק מרכיב אחד - הגוף, ואינו מזין ומפרנס את נשמתו, נדמה הוא אף בעיני החיה כבהמה, ואין היא יראה ממנו.

הגה"צ רבי אליהו כהן זצ"ל בעל ה'שבט מוסר', נוהג היה לקום השכם עוד בטרם יעלה השחר, כדי לעסוק בתורה לפני תפילת שחרית. פעם אחת כאשר התעורר ועדיין העלטה שלטה בחוצות, חיפש את אבנטו, כדי לחגור אותו לקראת תחילת עבודת ה' שלו. אלא שהפעם הוא הרגיש שהאבנט אינו כרגיל, הוא עבה יותר ולא נוח לחגור בו את מתניו.

החושך ששרר במקום הקשה עליו לברר את פשר התופעה. חשקו העז להתחיל כבר ללמוד גרם לו לחגור בכל זאת את האבנט כמו שהוא, והחל מיד ללמוד תורה ולהתפלל תפילת שחרית.

לפתע מרגיש רבי אליהו כהן שהאבנט מתרופף מעל מתניו ונופל על הרצפה, הוא הביט על הארץ ולתדהמתו הוא רואה נחש ארסי!!

גם אנחנו מופתעים מגודל ההצלחה של גליונות 'לקראת שבת', ולכן הוצאנו עתה את הספר על חומש בראשית.

הרב משה הרמן, עורך גליונות 'לקראת שבת' על יצירת מופת נוספת מבית היוצר של 'דרשו' ו'אחינו': גליונות 'לקראת שבת' - בספר חדש על 'בראשית'

במקביל ממשיך צוות העריכה ועוסקים במלאכת הקודש לעמול ולהתייגע על הדפסתם של הכרכים הבאים, אשר יראו אור בעז"ה בשנה הקרובה, לפי קצב ההתקדמות של פרשיות השבוע, כשהמטרה היא להפיץ כל כרך לחנויות הספרים שבועות אחדים לפני שמגיעות הפרשות השבועיות המופיעות בכרך זה.

ב'דרשו' מזמינים את ציבור שוחרי התורה להביא את הברכה אל ביתו, ולרכוש את הספר רב הכמות ורב האיכות, במחיר שווה לכל נפש: "עלוני 'לקראת שבת' התגלו כבעלי ייחודיות שאין לה אח ורע", אומרים בארגון, "זה לא ספר סיפורי צדיקים וגם לא ספר של פירושים על התורה, אלא שילוב מיוחד של כמה סגנונות ורעיונות, והעברת מסרים עמוקים ונוקבים כפי שהעבירו אותם מרנן ורבנן גדולי ישראל בהנהגתם, אלו אשר עמנו חיים היום ואלו אשר כבר אינם עמנו היום".

ב'דרשו' מציינים, שליקטנו מכל מקום אפשרי את המיטב שבמיטב, כדי להביא אל שולחן השבת את הסיפורים בעלי מוסר ההשכל המעשי, שיכולים להשפיע על חינוך הילדים, כפי שכבר העידו רבים וטובים מגדולי המחנכים בדורות אלו, שהדרך הטובה ביותר לחנך את הילדים היא בדרכים עקיפות, באמצעות סיפורים על צדיקי הדורות, והשראת אווירה של יראת שמים בבית בדרך זו".

טרם נראה כבושם הזה: יצירת מופת חדשה מבית היוצר של 'דרשו' ו'אחינו' ראתה אור באחרונה, ומופצת בימים אלו לחנויות הספרים המובחרות בכל רחבי הארץ והעולם היהודי. 'לקראת שבת', הנו אסופה מרתקת, מעוררת ומחזקת של סיפורים, ופנינים, דברי תורה, אמרות קודש, דברי חזוק וסיפורי צדיקים מלאי מוסר השכל, אשר ראו אור בעלוני 'לקראת שבת' המופצים בשנים האחרונות מדי שבוע על ידי ממלכת התורה 'דרשו', וזרוע הקירוב שלה 'אחינו', העוסקת בקירוב רחוקים ובקירוב קרובים כאחד.

עלוני 'לקראת שבת' בעריכתו של הרב משה הרמן, הפכו זה מכבר לנכס צאן ברזל ברבים משולחנות השבת בבתי היראים והשלמים, הודות לתוכן המיוחד שנאסף בהם משלל מקורות, ועליו נוספו אמרות מתוקות וסיפורים מרתקים מפרי עטם של טובי הכותבים, אשר רבים מהם מנצחים על מלאכת הרבצת התורה של 'דרשו' ו'אחינו' בכל ימות השנה.

לנוכח התגובות החמות והאהודות שהתקבלו לאורך כל התקופה בה רואים עלונים אלו, ועל פי בקשות רבות שהתקבלו במשרדי 'דרשו', החליטה הנהלת הארגון לאסוף את צרור הגליונות שראו אור בשנים האחרונות, ולרכז אותם לסדרת ספרים שתופיע ברוב פאר והדר.

ואכן, לאחר חודשים של עמל והשקעה רבה, מופץ בימים אלו הכרך הראשון בסדרה.

הספר בעיצוב מסוגנן ומיוחד, בכריכה מהודרת ומפוארת, על גבי נייר איכותי במיוחד, ועם שימת לב לכל הפרטים הקטנים, כשעל החומרים המקוריים שכבר ראו אור בעלוני 'לקראת שבת' בשנים האחרונות, נוספו עוד מאמרים רבים חדשים, אשר נכתבו באחרונה ומפורסמים בפעם הראשונה על גבי הספר.

הקוראים הוותיקים שלמדו להכיר את הסגנון המיוחד של 'לקראת שבת', מקבלים את הבשורה בהתלהבות ובהתרגשות גדולה, ועוד טרם יצאו הספרים להפצה נרחבת, כבר נקנו מאות כרכים של הספר החדש במשרדי 'דרשו' ברחוב הקבלן 45 בירושלים.

ניתן להשיג את ספר
'לקראת שבת מלכתא'
במחיר מוזל לרגל ההשקה
במשרדי 'דרשו' 02-5609000

"אבא לא שותה אצלי אפילו כוס מים אחת בטרם הוא משלם על כך במיטב כספו", העידה בתו הרבנית אויערבאך ע"ה. עד כדי כך הגיעה מדרגת הנקיות, שאף בבית בתו, לא נהנה בטרם שילם את כל ההוצאות

מידת הזהירות והנקיות בממון של מרן רבינו יוסף שלום אלישיב זיע"א

כששב ראש הישיבה לביתו במוצש"ק, וכבר המתינו לו בבית ציבור גדול, עזב את כולם נכנס פנימה ופנה לרבנית לברכה לשלום, כשהוא מכריז בקול: "די ערשטע זאך א'גוטע וואך צו די גרייסע רעבצן"

הרב משה ויטו מספר על היחס המיוחד לרבנית, של רבו הגאון הגדול רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל

להמשך קריאת המאמרים

הזמינו עכשיו את הספר 'לקראת

סיפורים ופנינים מרתקים, מאורחות חייהם ש

להשיג בחנויות הספרים המובחר

באוניברסיטה בנו אקווריום ענק
עם מחיצת זכוכית אטומה, הכניסו
לאקווריום קבוצה של דגים טורפים.
"ראש הלהקה" של הדגים הטורפים
הסתער על הדג ששחה מעבר
למחיצה. כמובן, הוא התנגש בזכוכית
וספג מכה קשה. אך הוא לא ויתר! הוא שחה בעוצמה חזקה יותר, והפעם
ספג מכה קשה יותר

הגאון רבי בן ציון מוצפי שליט"א על הדגים הטורפים והעם היהודי

מסתובב לו יהודי למכור סוודרים,
כשברור לכל, שכל תושבי בית וגן כבר
הצטיידו מזמן בסוודרים

כיצד הגיב מרן הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצוק"ל למוכר הסוודרים שבא לביתו?

מלאים והכתבות המרתקות

את שבת' - כ 500 עמודים עם:

ל רבותינו הקדושים לפי סדר פרשיות השבוע

זאת או במוקד דרשו 02-5609000

'מר' מלשון מרירות, לפי שבחודש הזה יורדת הרביעה הראשונה של הגשמים, ואותם גשמים הם מרים שהרי תחילת הגשם אינו אלא לנקות ולהעביר את האבק והעיפוש המצטבר

מדוע נקרא חודש חשון בשמות 'מר' ו'בול'?

טעם אחר: 'מר' מלשון מרירות, לפי שהיה חודש רע ומר בו נפרע הקב"ה מדור המבול, בלשון אחר: 'מר' מלשון מרירות מפני מי המבול שירדו בחודש הזה (בראשי ז יא) והם היו מרים (הרב משה בכר בארקי תלמיד של הגר"ח פלאזי).

טעם אחר: מר חשון מלשון "מרחשין שפוותייהו" (חגיגה ג, א) דהינו שהשפתים מרחשות מהשירות והתשבחות של שני החודשים אלול תשרי ונשאר רושם לטובה, משל למה הדבר דומה לאדם היוצא מבית הכנסת אחר התפילות, ועדיין מלמל בזמירות ובפיזים, שפיו נגרר ממה שהתחיל בהיותו בבית הכנסת. כמו כן אחרי חודשים גדושים כאלו בתורה ותפילה - שפתות האדם מרחשין כאילו מעצמן אחרי שהתרגלו בזה (רבי מנדל מוויזניץ בספרו צמח צדיק מדברי מחותנו הרבי ר' ישראל מרוזין זי"ע).

"חודש בול"

בנביאים חודש זה נקרא גם בשם 'בול' כנאמר (מלכים א ו', ל"ח) "ובשנה האחת עשרה בירח בול הוא חודש השמיני", הטעם שנקרא בשם זה: בול מלשון "מבול" שבחודש זה התחיל המבול (פסיקתא זוטרא לקח טוב בראשי פרק ז פסוק יא), הטעם שנחסר האות מ' מהמילה מבול: לפי שהוא כנגד מ' יום שחסרו מן העולם (פסיקתא שם ועיין מדרש תנחומא פרשת נח סימן יא).

טעם אחר: 'בול' מלשון מבול, לפי שבחודש זה יורדים גשמים הרבה (רד"ק מלכים א ו, ובירמיהו ג ג).

טעם אחר: רש"י כתב 'בול' הוא מר חשון, שהעשב בלה בשדה ובוללין לבהמה מן הבית מלשון (שופטים יט כא) "ויבל לחמורים" (רש"י, תנחומא פרשת נח יא).

טעם אחר: 'בול' מלשון יבול, לפי שבחודש זה היבול הישן נאסף כבר, ועתה החלה עת החרישה והזריעה לשנה החדשה (תרגום יונתן).

טעם אחר: 'בול' מלשון גוש, דהינו חתיכות של אדמה, כי בחודש זה החורף מתחיל ומטר יורד על תלמי השדה ומחבר אותם, ונעשים כבולין של מלח, בשונה מתקופת תמוז שהעולם חם והאדמה מתבקעת ומתפרכת פרוזין פרוזין (פירוש עץ חיים בשם רש"י בתנחומא).

טעם אחר: 'בול' מלשון נובל, שבו העלים נובלים והארץ מתנבלת מהם (מצודות).

חודש חשון הוא החודש השמיני מניסן שהוא ראש החודשים והשני מתשרי שהוא ראש לפי מנין חודשי השנה.

מר חשון, הטעם שהוסיפו לחודש הזה תואר 'מר'
על שם המים [שמתחילים לרדת בחודש זה] כי 'מר' פירושו טיפת מים כנאמר (ישעיה מו, טו) "הן גוים כמר מדל"י" (יעב"ץ בסידורו חודש מר חשון, ספר קמח סולת).

טעם אחר: "מר" מלשון "אדנות", דהינו מר חשון הוא ראש לכל החדשים, שממנו יודעים קביעות כל החודשים כיון שחודש תשרי לעולם מלא [ל' יום] ורק חודש חשון [וכסליו] יכולים להיות חסרים או מלאים, נמצא שחודש חשון הוא הראשון שבגללו מחליטים איזו קביעות תהיה לשנה זו ולכן מצמידים לו תואר 'מר' (עיין ספר נחלת שבעה סימן נד, עיין משנ"ב תכז ס"ק ג).

טעם אחר: מר מלשון מרירות לפי שאין בו יו"ט (הרב יהודה עלי קמח סולת דף קנד, א).

ותמוה הדבר שהרי גם בחודש תמוז אב ואלול [וגם אם נאמר דט' באב נקרא מועד (תענית כט, א) מטעם זה לא אומרים תחנון (שו"ע או"ח תקנט) דמ"מ אכתי תמוז ואלול קשיא (שדי חמד אסיפ"ד מערכת חתן וכלה אות כב).

טעם אחר: מר מלשון "מרירות" על שם שבו בחודש (עיין מדרש אסתר פרשה ז פ"סקא יא) מתה שרה (שדי חמד שם), ויש מוסיפים לפי שבחודש זה מתה בו רחל אימנו (כמבואר בילקוט שמעוני שמות קסב).

תמוה הדבר דמבואר במדרשים (בפרקי דר"א פרק ב) ששרה אמנו נפטרה בא' תשרי גם לסוברים שעקידת יצחק היה ביו"כ ע"כ נפטרה בין יו"כ לסוכות לפי המדרש שע"י בשורת העקדה פרחה נשמתה (עיין ספר מליצי אש חלק תשרי אות א).

עוד צ"ב, גם לשיטת המדרש שמתה בחודש חשון למה דווקא חשון נקרא 'מר' לפי שמתה שרה, והרי בחודש ניסן ותשרי מתו אבות העולם יצחק ויעקב (עיין ראש השנה יא, א) (עיין שו"ת בצל החכמה ח"ב ס' ס).

טעם אחר: 'מר' מלשון מרירות, לפי שבחודש הזה יורדת הרביעה הראשונה של הגשמים, ואותם גשמים הם מרים שהרי תחילת הגשם אינו אלא לנקות ולהעביר את האבק והעיפוש המצטבר (ספר נזר יוסף חודש מר חשון).

הרה"ג רבי מרדכי הלוי שוורצבורד שליט"א
מורה הוראה נאות שמחה - מודיעין עילית

אדם רחוק מיהדות, נסע ברכבו בשבת רחמנא ליצלן. בדרך מצא אדם שוכב ללא הכרה, מיהר להביאו לבית חולים ברכבו והציל את חייו, ומתוך כך נתעורר לחזור בתשובה, התחיל לשמור שבת והתקרב ליהדות...

עתה שאלתו בפיו, האם צריך כפרה על אותה נסיעה שהתגלה שהיתה הצלה בפקוח נפש

מסכת מנחות דף סד.

מעשה באדם שהיה רחוק מיהדות ונסע ברכבו בשבת רחמנא ליצלן, בדרך מצא אדם שוכב ללא הכרה ומיהר להביאו לבית חולים ברכבו והציל את חייו, ומתוך כך נתעורר לחזור בתשובה והתחיל לשמור שבת והתקרב ליהדות.

עתה שאלתו בפיו, האם צריך כפרה על אותה נסיעה שהתגלה שהיתה הצלה בפקוח נפש, או שכיון שבתחילת נסיעתו לא נסע על דעת להציל - נחשב חלול שבת, ורק אחר כך נתחדשה לו הצלת חיים?

הנה בפשטות יש ללמוד דין זה מסוגייתנו במנחות (דף סד.), שאם טבע תינוק בים והלך אחד ופרש מצודה במטרה לצוד דגים בשבת, ובפועל העלה דגים יחד עם התינוק, ובכך הציל את התינוק ממוות, לדעת רבה פטור, כיוון שהולכים לפי מעשיו ובפועל היתה בזה הצלת נפשות, ודעת רבא שחייב, כיון שהולכים לפי מחשבתו. והרמב"ם (בפ"ד משבת הט"ז) פסק שפטור, אפילו באופן שלא שמע שהתינוק טבע, וכפי הלישנא בתרא בגמרא שמדובר בלא שמע מהתינוק, ובכל זאת כיון שבפועל הציל נפש - פטור.

לפי זה בנדון שלנו גם כן יש לפטור, כיון שנתברר שהיתה בנסיעתו הצלת נפשות, ואף שלא ידע ולא העלה בדעתו שיש בדרך אדם במצב סכנה, הרי פסק הרמב"ם לפטור גם כשלא ידע מהתינוק

בישל שבת והוצרך לחולה מסוכן

ומצאתי בספר 'למודי השם' להגר"י נגאר (למוד ב"ג) שדן בשאלה כזו ממש, במי שבשל מאכל בשבת ואח"כ נזדמן לפניו חולה מסוכן והוצרך לתבשיל שבישל, האם הוא פטור כיון שלפי האמת הציל יהודי, או שחייב הואיל ועל פי כוונתו חלל שבת?

וכתב בשם חכם אחד, שהדבר תלוי במחלוקת רבה ורבא ב'העלה דגים ותינוק', שלפי רבה שפוטר שם - גם כאן יפטור, ואלו רבא שמחייב מטעם שהמחשבה קובעת - גם כאן יחייב, ודחה החכם שאף להצד בדגים ותינוק שפטור, זהו משום שלא נשלמה מלאכת הציידה עד שהעלה תינוק, נמצא שלעולם לא עשה מלאכה האסורה, אבל לגבי בישול בשעה שבישל היה איסור גמור, ולא מועיל מה שמתחדש הצלה לפטור למפרע.

וכתב ע"ז הרב 'למודי ה' שיש לומר אדרבה, שאף מי שמחייב בדגים ותינוק יפטור במבשל, כי בדגים נעשית מחשבתו בפועל לצוד דגים, משא"כ במבשל לא נוצר בישול איסור, כי הבישול הוא רק לצורך

חולה לפי מה שנתברר בסוף, ושוב דחה זה ע"ש.

הזיק סחורה אסורה והציל את בעליה מקנס

עוד מצאנו בשו"ת 'מקור חיים' (סאגלוביץ) (סי' ל"ג), שדן בשאלה במעשה שהיה בכפר שהיה אסור להחזיק יין שרף למכור ע"פ חוק, והפקחים היו בודקים, ואם מצאו יין שרף היו מחרימים אותו וקונסים את המחזיק. והנה היה אחד שהחזיק בסתר י"ש ומכרו, והגיע ראובן ושבר את החבית ושפך את יינה, ובעודם דנים על הנזק, הגיעו שלוחי המלך לבדוק אם יש לו י"ש, וכיוון שהי"ש נשפך לא מצאו כלום ופטרוהו לשלוי.

ונתעוררה שאלה האם ראובן מחוייב לשלם את החבית ששפך, או שמכיון שנתברר שאם לא היה שופך, שוטרי המלך היו לוקחים את זה, וגם מחייבים אותו קנס גבוה, ועתה הרי טובה עשה עמו שהצילו מן הקנס?

וכתב ה'מקור חיים' שנראה לו לפטור ע"פ סוגייתנו, שפסק הרמב"ם לפטור בהעלה דגים ותינוק, וכתב שמסתימת הגמרא משמע, שאף אם בתחילה נצודו דגים במצודה ואח"כ ניצל התינוק - פטור, כיוון שהוברר שהיה מעשה הצלה, א"כ ה"ה כאן אך שתחילת מעשיו באיסור, מ"מ הוברר למפרע שהצילו בזה מקנס. ושלח דברי להג"ר שלמה כהן, והשיבו דיתכן שדוקא אם העלה תינוק ואח"כ עלו דגים פטור, ודייק בלשון הגמ' בלשון השני שנקטו 'העלה תינוק ודגים', אבל אם העלה דגים וכבר נתחייב, אף אם לבסוף הציל תינוק - לא יועיל לפטרו ממה שכבר עשה.

וה"ה כאן כשעשה מעשה נזק ונתחייב, אף שנסבבה בזה הצלה לא נפטר מחיובו.

אכן בלשון הרמב"ם כתוב 'העלה דגים ותינוק', ומזה הוכיח ה'מקור חיים' שאין בזה דיוק, ובכל האופנים פטור אם נעשתה הצלה.

העולה מן האמור:

א. נתכוון לצוד דגים, ויחד העלה תינוק והצילו ממו-ת, פטור כיוון שבפועל היתה הצלה.

ב. חלל שבת בנסיעה ולבסוף נתברר שהוצרך להציל, נחלקו האחרונים אם לדמותו ל'העלה תינוק ודגים', או שכיון שנעשתה מלאכת איסור לפני שנהפך להצלה, לא יועיל להפכו למפרע.

ג. הזיק סחורה של חברו ובכך הצילו מן המכס, יש פוטרים, ויש חולקים מכיון שהוא נתחייב לפני שבאו השוטרים, ומה שאח"כ נתחדש - זה לא מתיר למפרע מה שעשה.

הנשאל שאלה בהלכה באמצע קריאת שנים מקרא, האם מותר להפסיק?

ואם דילג שבת אחת קריאת שנים מקרא, מה יקרא תחילה
בשבת שאחריה?

באיזו פשרה נהג הגר"י קמינצקי זצוק"ל באופן קריאת שנים מקרא?

באופן קריאת שנים מקרא ואחד תרגום, כתב המשנ"ב (סימן רפה ס"ק ב) כמה דעות בזה המובאות באחרונים: יש אומרים שיקרא כל פסוק פעמיים ואחר התרגום שעליו. ויש אומרים שיקרא כל פרשה פתוחה או סתומה פעמיים ואחר כך התרגום שעליה. וכתב המשנ"ב שבמגן אברהם ובשערי תשובה צידדו כדעה הראשונה, שיקרא כל פסוק ואחריו תרגום, ובספר 'מעשה רב' הביא מהגר"א שנהג כדעה השנייה, לומר כל פרשה פתוחה או סתומה ואחריה התרגום שעליה, או שהיה מפסיק בכל מקום שנראה יותר הפסק ענין. ומסיים המשנ"ב, שדעביד כמור עביד ודעביד כמור עביד.

באמצע הפסוק. מאידך ה'כף החיים' (ס"ק ה) כתב [לענין עשרת הדברות] שיש לקרות את כל הפסוק בשלימות, וכן הורה הגר"ח קניבסקי (ספר הזכרון דרור יקרא עמוד תמה), והוסיף, שלכן פרשה המסתיימת באמצע הפסוק - לא יפסיק באמצע הפסוק אלא ימשיך עד סוף הפרשה הבאה.

הנשאל שאלה בהלכה באמצע קריאת שנים מקרא, האם מותר להפסיק?

כתב המשנ"ב (סימן רפה ס"ק ו) 'אם אפשר לו שלא יפסיק בשנים מקרא ואחד תרגום על שום דבר, הוא טוב ויפה מאוד'. וכן ראיתי מהמדקדקין עושין כן, וכן ראוי לבעל נפש לעשות.

ובשער הציון (ס"ק יא) הביא שדין זה הוא אף בין פרשה לפרשה, אבל באמצע הענין, אסור להפסיק מן הדין, וכמו שאמרו חז"ל: "הפוסק מדברי תורה ועוסק בדברי שיחה, מאכילין אותו גחלי רתמים". והביא מדברי הבאר היטב שהוא איסור גדול להפסיק בשנים מקרא בדיבור.

ומי שנשאל שאלה בהלכה, באמצע שקורא כל הפרשה ברציפות שנים מקרא, הורה הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה תפילה פי"ב הערה 105) שעליו להשיב לשואל, שהרי יש בזה גם משום מצוות חסד מהתורה. והוסיף, שמותר להפסיק גם לכל מה שמפסיקין בשבילו מתלמוד תורה, וכגון כל מצוה עוברת, שמותר להפסיק בשבילה מתלמוד תורה.

כמו כן הקורא שנים ומקרא ומרגיש צמאון וצורך לשתות, כתב

מנהג מרן החפץ חיים למעשה, כתב בשו"ת 'שבט הלוי' (ח"ז סימן לג) ששמע מעדות נאמנה שהחפץ חיים היה קורא כל פסוק פעמיים ולאחר מכן תרגום. ומנהג מרן החזו"א הביא בספר דינים והנהגות (פי"א אות יב) לקרוא פרשה פתוחה או סתומה ולאחריה תרגום. ובספר אורחות רבנו (ח"א עמוד קכג) הביא שמנהג מרן הקהילות יעקב היה לקרוא את כל הפרשה מתחילתה ועד סופה, ולאחר מכן קרא פעם שניה עם הבעל קורא בבית הכנסת, ובין גברא לגברא קרא את התרגום, ואמר שאפשר לקרוא כל הפרשה שאין הבדל בין זה לבין הקורא פרשה פרשה [וראה מה שכתב המשנ"ב על האופן לקרות עם הבעל קורא (שם ס"ק יד) מה שהביא הכרעת האחרונים בזה]. ומנהג מרן האבי עזרי (ספר הזכרון דרור יקרא ח"ב עמוד שכו) לקרוא פסוק פסוק ולאחריה תרגום.

וכעין פשרה בין הדעות, כתב הגר"י קמינצקי (אמת ליעקב סימן רפה) שיקרא פעם אחת פרשה שלמה פתוחה או סתומה, ופעם השנייה יקרא פסוק פסוק עם התרגום.

ויש לציין שלדעות שיש לקרות כל פרשה ופרשה והתרגום שעליה, כבר כתב המשנ"ב (סימן קלח ס"ק א) שההפסק בין גברא לגברא [שני, שלישי וכו'] אינה נחשבת כהפסק פרשה, אמנם לענין קריאת שנים מקרא ואחד תרגום, דעת הגר"ח קניבסקי (דרך שיחה ח"א עמ' ב) שהנהוג לקרוא ביום ראשון עד 'שני' וכן הלאה אפילו שלפעמים מפסיק באמצע הענין, רשאי לעשות כן כדי שלא יתבלבל היכן הוא אוהז.

ופרשה שמסתיימת באמצע פסוק כמו בעשרת הדברות, כתבו הקצור שלחן ערוך (סימן עב ס"א) והערוך השלחן (ס"ה) שיפסיק

מסמרים'. ממנו למדתי על הצורך לשלוט במידת הרחמים. את מקצוע הכשרות צריך לעשות בנאמנות. אם האיש צריך לפרנסה, ניתן לעזור לו בתחומים אחרים. את הכשרות עצמה יש להשאיר נקיה מכל רבב".

"בכל השנים הקפדנו על ההוראות מכל משמר, לא עשינו הנחות לאיש, גם לא לאלה שניסו להלך אימים על הרבנים. היה זה כשהורדנו בבת אחת את ההכשר מארבעה איטליזים בעיר. המודעות על 'הוסרה ההשגחה' מילאו את העיר והקצבים זעמו. לאחר שעברו מספר ימים מאז פורסם האיסור, הלכתי בשוק העירוני, וכאשר עברתי על מפתן אחד האטליזים הללו, יצאו שני קצבים וסכינים בידיהם והחלו לרדוף אחריי ברחובות העיר. כך גם היה פעם, שבא אלינו אחד מראשי כנופיות הפשע הבולטות והמסוכנות בארץ, ודרש שניתן לו להשתלט על בית השחיטה. הוא בא למשרד, ואיים כי אוי ואבוי אם לא נעניק לו אישור כשרות. ישבתי אתו והסברתי לו בצורה פשוטה ורגועה כי לא יהיה להם כלכלי להשקיע בנו כוחות מיותרים. 'כבוד - הרי לא מעניין אתכם', נכנסתי לראש שלו, 'אתם רוצים כסף ואצלנו לא תקבלו אותו!' הם דנו בינם לבין עצמם, ולבסוף השתכנעו ועזבו. אין להם כוח אם אנו מחליטים בעצמנו, שהערכים ניצבים אצלנו במקום גבוה יותר".

"גם את ענייני המכניקה של המפעלים העליתי על שולחנם של גדולי ישראל. כך למשל עם חומר הגלם 'פיקטין' באנגליה לבדוק אותו מקרוב. היה להם הכשר של כשרות מסוימת, ומשהגעתי לשם התחלתי לבדוק את המפעל לפרטי פרטים. כששאלתי אותו היכן הקיטור, ענו לי שיש חדר קיטור למטה. ירדתי למטה, ובהיות שעם השנים למדתי להכיר קיטורים ראיתי שזה לא מקום שמייצר קיטור, אלא מאחסן קיטור. אמרו לי בעלי המפעל שיביאו לי את הטכנאי האחראי על הקיטור, ויראה בדיוק את כל הפרטים. בינתיים, עד שהגיע, מצאתי שיש צינורות עבים שמביאים את הקיטור ממקום אחר. משהגיע האחראי, אמר לי שיש מפעל במרחק של שלושה ק"מ מהמפעל המייצר קיטור, ודרך הצינורות מועבר הקיטור למפעל. הוא הראה את הצינורות, וכך נסעתי למפעל הקיטור".

"בבואי, שאלתי את בעל מפעל הקיטור לאיזה מפעלים הוא מוכר. נדהמתי מהרשימה: מפעל טצ'קן של עופות. מפעל 'מעד' של מוצרי בשר. הרי שהקיטור טובב בין מפעל הבשר למפעל העופות עד המפעל בו ביקשנו להעניק הכשר. ידעתי מיד את נותני הכשרות שם, שיפסיקו את הכשרות עד לבירור הענין. לאחר שלושה חודשים, קיבלתי מכתב מהמפעל, בו מודיעים שתיקנו את הבאת הקיטור, ביקשו שאבוא לראות. קמתי וטסתי למקום וראיתי שאכן יש קיטור חדש, אלא שלא היה לנו פתרון על בעיית 'ניצור חיבור', שהרב אלישיב סבר שיש בעיה של ניצוק באדי קיטור, שאם בעת ובעונה אחת יוצא קיטור משני הצדדים, למקום טרף ולמקום כשר, הרי זה 'ניצוק', משום שבקיטור יש אדי מים. שהיתי במפעל במשך יום שלם וחפשתי דרך להפריד את הניצוק, באופן שיהא שסתומים בגדלים ובגבהים ולא ברצף אחד. בסיומו של יום היתה בידי מפת

לכאורה, למה שנראה היה במציאות, הוא עמד על דבריו בשלוות נפש בלתי מצויה. היו בידו הקבלות איך לפסוק ואיך לנהוג, הוא לא התרגש אם זה לא מצא חן בעיני מישהו, גם אם המישהו הזה טען בשם המציאות, כפי שהוא רואה אותה כמובן.

בעקבות כך היה לו גם את הבטחון בהוראה. "היה פעם ששואל מסוים התקשר כאשר עשיתי לפניו שימוש. כדרך השימוש, הרמתי אני את הטלפון, שמעתי את הסיפור, דנתי בענין עם הרב וואזנר וחזרתי אל הטלפון לענות לשואל כפי שהסקתי. הורדתי את השפופרת ואז נפל ליבי בקרבי. שכחתי לציין פרט אחד ממה שמסר לי הרב וואזנר לומר לשואל. הוא הבחין בחששותי והרגיע מיד: 'אל תדאג, עוד תראה שהוא יתקשר שוב'. פחות מעשר דקות עברו וזה אכן קרה. השואל שוב היה על הקו. הפעם התקשר בשאלה נוספת באותו ענין, אך בינתיים הרב וואזנר הוסיף לו את הפרט החסר ומיד העברתי את האפרכסת לרב, שהעביר את התשובה מראשיתה ועד סופה על כל הפרטים".

"כששאלתי אותו לאחר מכן, איך קורה דבר מופתי שכזה, הוא ענה לי בגילוי נורא: 'מהבית הזה', אמר לי הרב וואזנר 'מעולם לא יצא שום מכשול. אמנם אתה בדרך השימוש והדבר שכיח אצל עושי 'שימוש', אולם כשראיתי את גודל צערך על החיסרון בהעברת התשובה, ידעתי שגם במקרה דנן לא נגיע לכדי מכשול והענין יבוא לתיקונו הטוב', ענה לי הרב וואזנר במסר שמלווה אותי הרבה שנים. תאמרו שזה רוח הקודש? בהחלט יתכן, אם כי לא צריך להגיע דווקא לזה. אם נצמדים לאמיתה של התורה, מגיעים לדבקות בתורה וזוכים לסיעתא דשמיא בהוראה".

הרב שליט"א הזכיר מקודם את הענין של 'לא תגורו', בתורה נאמרה ההוראה על דין, האם הדבר תקף גם בכשרות?

"במציאות המעשית בוודאי שכן. מוכרחים להיות חזקים ולהיות נאמנים לערכי ההוראה והכשרות עד הסוף, ולדעת להפריד בין מידת הרחמנות האישית לאחריות הציבורית הנדרשת ממי שעומד בראש מערכת כשרות. בענין הזה, הרבי שלי היה הגאון החסיד רבי יעקב לנדא זצ"ל, רבה של בני ברק. היה זה לפני 39 שנה, כשהרב לנדא הוריד הכשר ממאפיה, ובעל המאפיה בא לרחובות לרכוש פיתות אפויות, כדי שיהיה לו מה למכור. לא עברו יומיים והרב לנדא פונה אליי ומבקש שניתן הוראה שלא ימכרו לו. כך עשינו. כיון שכך בא הלה לפנינו והחל להתחנן על נפשו, אמר שיש לו משפחה עם ילדים, ואם לא יתנו לו פיתות למכירה בהכשר איך יפרנס אותם".

כשהורדנו בבת אחת את ההכשר מארבעה איטליזים בעיר "שמעתי אותו בחמלה והשתדלתי לתת לו הרגשה טובה, אולם בסיום דבריו שאלתי אותו דבר אחד: 'מדוע את כל התחנונים הללו אינך שופך בפני הרב לנדא עצמו?' האיש ענה כי אמר את הדברים לרב לנדא, אולם הוא אוטם אזניו ואינו מוכן לשמוע. ביררתי מה היה. הרב לנדא דווקא כן שמע אותנו, שמע היטב וענה לו תשובה שצריכה להיחרת בליבם של אנשי הכשרות די בכל אתר ואתר: 'אם יש לך בעיה של פרנסה', אמר לו הרב לנדא הזקן, 'תמכור

לאכול יחד עם החתול

לאחר נישואינו התגוררנו בשכונת 'נווה שאנן' בחיפה, שם היתה אשה זקנה שהיתה מאכילה בכל ערב את כל חתולי השכונה באוכל חתולים משובת. היתה זו תופעה מרתקת. חצי שעה - שעה לפני הזמן הקבוע, בו היתה הישישה מאכילה את עשרות החתולים, התחילו החתולים להתקבץ לאט לאט. חתול ועוד חתול הגיעו והמתינו עד לבוא הארוחה הדשנה, כשסמוך ונראה לשעת ההאכלה, היה האזור מלא בחתולים...

תאמינו או לא, אך ישנם יהודים לא מעטים, שמגדלים חתול בביתם. והנה לשולחן הוגשה ארוחה חלבית טעימה. החתול אוהב מאכלי חלב. הוא התקרב ונגס מהמאכל הטעים. מה לעשות עם המאכל? הגמרא במסכת הוריות (יג, ב) אומרת שאחד הדברים המשכחים את הלימוד, הוא האוכל מאוכל שאכל חתול או עכבר. דברי הגמרא הוזכרו להלכה בהגהות רבי עקיבא איגר, בקיצור שולחן ערוך, ב'באר היטב', ב'כף החיים', ב'ערוך השולחן' ובספרי הלכה נוספים.

תוכחה נפלאה ומעניינת, כתובה בדברי רבי יהודה החסיד. ה'ספר חסידים' (סימן תתק"ח) כותב שאחד שאל את החכם מה לעשות עם הלחם שלו, שעכבר נגס ממנו. אמר: "ולמה לא תאכל?", אמר לו: "פן אשכח תלמודי, ואני נוהר מלאכול מכל מה שמשכח התלמוד ועתה אני רעב". אמר לו החכם: "אינך חייב עד שישב ויסירם מלבו, ואני רואה שאינך עוסק בתורה ואתה פנוי, והיית יכול לעסוק וכל היום אתה בטל מדברי תורה, והולך אתה עם עמי הארץ לשמוע דברים בטלים. מוטב היה לך שלא היית נוהר מדברים המשכחים כדי שהיית שוכח דברים בטלים שאתה עוסק בהם..."

ה'חופת אליהו' גורס בגמרא שהאוכל ממאכל שאכל ממנו כלב, משכח את תלמודו. ואילו ה'זבחי צדק' כותב שאדרבה, מדברי הגמרא בהוריות נראה, שאין לאכול דווקא ממאכל שאכלו חתול או עכבר, אך לא מאכל שאכל ממנו כלב. וב'שולחן חי' אוסר גם לאכול ממאכל שאכל ממנו כלב.

המשך מעמוד 28 | הרה"ג רבי בנימין בירנצווייג שליט"א

אף שהוא עדיין לא התפלל, שוב לא יוכל להשלים לכתחילה את הפרשה, כיון שכבר אינו נחשב שמשלים פרשיותיו עם הציבור. ומי שרגיל להתפלל בבית כנסת מסוים, וכבר התפללו שם, ודעתו להתפלל בבית כנסת אחר, הסתפק ב'קצות השלחן' (שם) האם נחשב עדיין שמשלים את הפרשה לכתחילה. אם דילג שבת אחת קריאת שנים מקרא, מה יקרא תחילה בשבת שאחריה?

בשו"ת 'לב חיים' (ח"ג סימן כג) שכדי שהצמאון לא יפריעו לבקריאת שנים מקרא, מותר להפסיק כדי לשתות ולברך תחילה וסוף. נדון מעניין יש בענין הזה, שהרי כתב המשנ"ב (ס"ק ח) בשם הב"י, שאפשר לקרוא כל יום מקצת מן הפרשה עד שבת, ולכאורה הרי בעת שהתחיל לקרוא ביום הראשון הרי כבר אסור להפסיק עד שיסיים את הפרשה? וכתב הגר"ח קניבסקי (דולה ומשקה עמוד קנד) שודאי מותר להפסיק לאחר שסיים לקרוא מה שהיה בדעתו לקרות באותו היום, ורק אם קורא כל הפרשה ברציפות אסור להפסיק באמצעה.

זמן תפילת מנחה בשבת להשלמת קריאת שנים מקרא, האם נקבע לפי זמן התפילה בבית הכנסת או לפי מה שהוא יתפלל?

אם דילג קריאת שנים מקרא שבת אחת, כבר כתב השו"ע (שם) שיש אומרים שיכול להשלים בדיעבד עד שמיני עצרת.

וכשבא להשלים פרשה אחת שלא קרא, ויש לפניו גם קריאת הפרשה של אותה שבת, מה יקדים לקרוא? בשו"ת מהרש"ם (ח"א סימן ריג) שיקרא תחילה את הפרשה שזמנה בשבוע זה, ואחר כך את הפרשה שצריך להשלים, וכן הורה הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"ד פפ"ז ס"א).

והביא המהרש"ם (שם) שיש חולקים וסוברים, שיקרא תחילה את הפרשה שצריך להשלים ואחר כך את הפרשה של שבוע זה, משום שיש לקרות כסדר הפרשיות, וכמו שכתב ב'אור זרוע' [הובא במשנ"ב סימן קלח ס"ק ח] שאם ביטלו שבת אחת את קריאת התורה בציבור, כשמשלמים את הפרשה בשבת שלאחריה, יש לקרוא תחילה את הפרשה של שבת שעברה, וכן כתב ב'קצות השלחן' (שם ס"ק ט) [וראה בשו"ת בצל החכמה ח"א סי' ט מה שכתב בכוונת המהרש"ם בדברי האור זרוע].

זמן אמירת שנים מקרא, כתב השו"ע (שם סעיף ד) שמצוה מן המובחר שישלים אותה קודם שיאכל בשבת. ואם לא השלים קודם האכילה, ישלים אחר האכילה עד המנחה, שממנחה ולמעלה מתחילין הציבור לקרות פרשת השבוע הבא. ובדיעבד אם לא השלים עד המנחה, כתב השו"ע שיש אומרים שישלים עד יום רביעי של השבוע שאחרי, ויש אומרים שיכול להשלים עד שמיני עצרת. והאם זמן תפילה מנחה, נקבע לפי מה שהוא מתפלל או לפי מה שמתפללים בבית כנסת? הגר"ח קניבסקי (הליכות חיים עמוד צה) כתב שכל זמן שהוא לא התפלל מנחה, יכול להשלים את הפרשה. וב'קצות השלחן' (סימן עב בדי השולחן ס"ק ז) כתב, שמכל מקום אם כבר התפללו מנחה בבית הכנסת שבעיר [וכגון שיש רק בית כנסת אחד בעיר, או שהתפללו מנחה בכל בתי הכנסיות שבעיר],

התכסה וכמעט נאטם, מפני הקור השורר בחוצות. לא שההיערכות הגינה עליו לחלוטין, אך אם סיים את החורף בכמה הצטננויות בודדות, היה כמעט יוצא בריקוד של הודאה...

בשנת תרפ"ח, קיבל הרב אברמסקי הזמנה לעלות לארץ ישראל, ולכהן כרבה של פתח תקוה. הוא הגיש בקשה להשתחרר מרוסיה, אך השלטונות לא ראו זאת בעין יפה, ובשנת תר"צ נשפט בעוון מרד ונשלח לעבודות פרך בסיביר הרחוקה והקפואה.

ימים אחדים לפני צאתו לסיביר, הבין כי אין באפשרותו להצטייד כראוי לקראת הקור הנורא השורר בה, שכן הרשויות אינן מאפשרות לשאת ציוד כה רב. ברגע כה קשה, כשהדאגה מפני הקור הנורא מכרסמת בלבו והוא אובד עצות, החליט לשאת תפילה חרישית ונרגשת, ולפנות למי שיכול להגן באמת מפני הקור הנורא...

הוא נשא עיניו למרומים ואמר בפשטות: 'הלא חז"ל אומרים, שהכל בידי שמים חוץ מצינים ופחים' - כלומר, שהכל נקבע בידי שמים חוץ מהצטננויות וחום... והלא אני' - אמר רבי יחזקאל - 'רגיש במיוחד לצינה, עשוי לחלות בסיביר מהקור, ואין לי כל דרך להתגונן מזה...

אין ברירה, הוסיף ונשא עיניו למרומים, 'אין לי אלא לשאת עיניי לשמים ולבקש את עזרתך בורא עולם, כי תעזור לי להתמודד מול הקור הנורא. אם השלטונות לא מאפשרים לי לקחת עמי את המעילים והצעפים, אם אני כה רגיש לקור ואין לי איך להתמודד מולו - אבקש ממך, בורא עולם אבי הרחום, להגן ולשמור עלי מכל קור וצינה, להציל אותי מהצטננות המסוכנת בקור הסיבירי המקפיא...'

רבי יחזקאל יצא לסיביר, נטול כל הגנה מהכפור. הוא עבד בידיים חשופות תחת שלג זלעפות, התרוצץ כשרק בגד דק לעורו מול רוחות עזות, עמד בשמירה שעות ארוכות כשהטמפרטורה צנחה כמה עשרות מעלות מתחת לאפס. בכל יום ויום, נטול תנאי הגנה כלשהם, ראה לנגד עיניו כיצד התפילה עוטפת אותו בחום, רק היא המגינה עליו, רק היא שומרת אותו מהקור. ובתום שנתיים מאסר ועבודת פרך בסיביר הקפואה, התברר שלא הצטנן בשנתיים הללו אפילו פעם אחת!

הסיפור, המובא בספר הזיכרון לדמותו של הרב אברמסקי זצ"ל, מוכיח כי כשיהודי נשען אך ורק על התפילה, כשהוא מבין שהוא חסר יכולות ונטול עצות להתמודד ורק התפילה היא העומדת בעדו - תפילה כזו מחולל מהפכות, משנה סדרי עולם, וגם דברים הנראים מעבר לגדרי הטבע - הופכים לפשוטים וקלים לביצוע...

אם אנו מתמודדים עם קשיים, נאלצים להחזיק מעמד מול מהמורות, נתקלים במחסומים הנראים בלתי עבירים - צריך רק לשאת עיניים השמימה ולהתפלל, ולהישען על התפילה, להאמין בה ובכוחה בלבד. אנו מתכנסים עם הבעיות שלנו לתוככי תיבות התפילה מתוך אמונה כי היא תפתור אותן, ולכן - לא נוכל להתפלל כשיד אחת וחמישים אחוזי ריכוז מופנים לטלפון הנייד, לדאגות שאנו חושבים שנפתור בכוחות עצמנו - הרי אנו נשענים רק על התפילה!

הבה נאמץ את התפילה, נתחזק בה בכל ליבנו. אבינו מלכנו, פתח שערי שמים לתפילתנו, ושמע קול זעקתנו!

לשידוך', אמר, 'ואני מבקש כי הרב יברר עליה לפני שנצא לדרך'. הרב זאיד הסכים, ובבירוריו, הופתע לשמוע את הצד השני של הסיפור, כשהכל פתאום מתחבר: אותה נערה שהתפללה והתעכבה וכמעט שאיחרה את הטיסה - היתה נערה שלא גדלה על ברכי התורה והמצוות, והדבר קרה זמן קצר מאוד אחרי ששבה בתשובה שלימה והכירה את בוראה. אחד הדברים אליהם התחברה במיוחד היה נושא התפילה - כי כמה אושר וכמה התרגשות מעניקה העובדה שיש לך מישהו לפנות אליו, בכל עת ובכל שעה, ולספר את המציק והמעיק! מאז, היתה מתפללת בהתרגשות יתירה ובדבקות של ממש, בין היתר - על זיווג המתעכב. תלאות החיים וגלגוליהם - מאז היתה נערה באוירה אחרת ובסביבה שונה, גרמו לכך שלא היה קל למצוא את זיווגה. על בעיה זו שפכה דמעות כמים בכל תפילה, ואין פלא כי לא מיהרה למטוס, בשעה שהיא מתפללת על צרכים חשובים בהרבה!

והנה, הפלא ופלא, אותה נערה ששבה בתשובה והתפללה - היא זו שהוצעה לאותו דייל שחזר בתשובה בעקבות תפילתה! הדייל שהכיר את יופי היהדות וקסם התפילה והנערה שכמעט הפסידה טיסה והיתה לו לדמות מופת - הפכו לזוג מאושר!

הסיפור הזה, שכולו אמיתי ואומת מפי בעלי המעשה, מאיר את עינינו: שום טיסה לא בורחת, ושום משימה חשובה לא תוזנת, בגלל תפילה נרגשת. כשיהודי נכנס לתפילה, הוא 'נכנס' בכל מהותו אליה, ואם רק יחוש וירגיש כי ברגעי התפילה בעיותיו הגדולות והקטנות נפתרות ומצוקותיו השונות באות עכשיו על פתרון המלא - כי אז יראה זאת בעיניו!

לא פעם אנחנו ממהרים, מתפללים בחטף, חייבים להספיק כך וכך... לכולנו קורה, שהיום יום סוער, הדאגות מתרבות, ואנו מקצצים על חשבון התפילה. זה פשוט חשבון שגוי - הרי התפילה יכולה לפתור לך את כל הבעיות, יכולה לסדר את המשימות טוב בהרבה ממה שאתה צופה - אז לאן המהירות והחיפזון? למה לברוח מהפיתרון המובטח והאיכותי?

הבה נתחבר, נתרגש, נעניק לתפילה את משקלה הראוי, ואבינו מלכנו שומע קול בכיות, בוודאי ישמע שוועתנו ויקבל תפילתו ברחמים וברצון!

הגנה טובה ממעיל פרוזה?

עוד הרבה לפני בוא החורף, נהג הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל להיערך לקראתו, משום 'ונשמרתם' ומשום נסיונו רב השנים מול צינת החורף. כבר מהיותו ילד נחשב לרגיש במיוחד לקור, כל רוח צוננת היתה יכולה להכניסו למצב מצונן לימים ארוכים, ואמו המסורה עטפה אותו בצעיפים ושמיות, מעילים ופרוות, בבקשה להגן עליו מפני הצינה...

גם כשהתבגר, הרגישות לקור לא השתנתה. בארון מיוחד בביתו, נשמרו צעיפים ומעילים, כובעים וכפפות, מעילים וסוודרים. כבר בשלהי אלול הורד ציוד החורף מהמדף, ורבי יחזקאל נערך והתלבש,

סיכום
שבועי
ב'דף יומי
בהלכה

- ◆ האם מותר לחלל את השבת כדי להביא לחולה אוכל כשר?
- ◆ כאשר יש ויכוח בין רופאים האם נשקפת סכנה לחולה - האם מותר לחלל את השבת עבורו?
- ◆ האם מותר לחלל את השבת לצורך שיכון כאביו של חולה?

לחיי החולה, ויש לחלל את השבת לצורך ריפוי; אלא אם כן ידוע כי לא נשקפת סכנה מיידית, וניתן להמתין למוצאי שבת.

- הופעה של 'חום' גבוה - נחשבת כסימן לסכנה הנשקפת לחיי חולה. וחום המלווה בצמרמורת, דינו כחום גבוה.
- פעולות לשיכון כאביו של חולה 'שיש בו סכנה', הכרוכות בעשיית מלאכה, מותרות בשבת; וכן מותר להרדים חולה לפני ניתוח בשבת, גם כשהדבר אינו הכרחי לקיום הניתוח.
- חולה 'שיש בו סכנה', שצריך לאכול בשר לרפואתו, ואין לפניו אלא בשר נבילה - יש לשחוט עבורו בהמה או עוף, ולא להאכילו את בשר הנבילה.
- חולה 'שיש בו סכנה' שצום מהווה סכנה עבורו, והוא מאושפז בבית החולים שהאוכל המוגש בו אינו כשר, ויתכן שימנע מלאכול ויסתכן - מותר לעשות מלאכה כדי להביא עבורו אוכל כשר.

מהלכות חילול שבת עבור חולה ש'אין בו סכנה'

- אדם הנתון ב'סכנת אָבָר' - מותר לישראל לומר לגוי לעשות מלאכה דאורייתא לצורך ריפוי, במידה והדבר נדרש בשבת. וכן מותר לישראל לעשות מלאכה דרבנן לצורך ריפוי.
- מי שנפלה שינו, ואם יחזירה למקומה תוך זמן קצר ויחזיקה שם, יוכל הרופא לטפל בשן לאחר השבת באופן שתשוב ו'תיקלט' - נחלקו הפוסקים אם מותר להחזירה.
- קטן, לגבי דברים הנצרכים לו מאוד, דינו כענין 'חולה שאין בו סכנה', דהיינו, שמותר לומר לגוי לעשות מלאכה עבור דברים אלו.

מהלכות חילול שבת עבור חולה 'שיש בו סכנה'

- נחלקו ראשונים אם ההיתר לחלל שבת לצורך חולה שיש בו סכנה, אמור גם בצורכי החולה שמניעתם אינה מסכנת אותו. ולהלכה, ראוי להחמיר בפעולות שאיסורן מדאורייתא.
- בכל מצב רפואי שאין בו סכנה, אך לדעת רופא קיים חשש שאם לא יטפלו בו בשבת - עלול להתפתח מצב של סכנה - מותר, במידת הצורך, לישראל לחלל את השבת לצורך הטיפול.
- חולה שנשקפת סכנה לחייו, אך ידוע בוודאות! כי הסכנה אינה מיידית ואין כל נחיצות לרפאו בשבת, וכגון שרופא אומר כך - אסור לחלל את השבת לצורך ריפוי.
- אם יש ויכוח בין שני רופאים בנוגע למצב רפואי אם הוא מוגדר כסכנה - יש לחלל את השבת מפני הספק; אך אם הרופא הסובר שאין סכנה בדבר מומחה יותר מחברו, אין לחלל את השבת.
- העושה מלאכה לצורך פיקוח נפש, ולאחר מכן התברר שכבר אין בה צורך - יש לו שכר טוב עבור מחשבתו הטובה, ואינו טעון כפרה על חילול השבת.
- כאשר נדרשת עשיית מלאכה בשבת לצורך הצלת נפש - לדעת השולחן ערוך, יש להעדיף את עשייתה על ידי ישראל גדול. ולדעת הרמ"א, יש להעדיף גוי; ובאין אפשרות - יש להעדיף קטן. וגם כאשר ישראל גדול עושה את המלאכה, עדיף לעשותה ב'שינוי', משום שבאופן זה האיסור הוא מדרבנן. ויש שכתב שיש להעדיף גם את עשיית המלאכה על ידי שני אנשים יחד.
- חכמינו ז"ל אמרו שכל 'מכה' באבר פנימי, נחשבת כסכנה